

The Project Gutenberg eBook of Hirven-hiihtäjät, by Johan Ludvig Runeberg

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Hirven-hiihtäjät

Author: Johan Ludvig Runeberg

Translator: E. J. Blom

Release date: October 19, 2014 [EBook #47154]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HIRVEN-HIIHTÄJÄT ***

Produced by Jari Koivisto and Tapio Riikonen

HIRVEN-HIIHTÄJÄT

J. L. Runeberg'in runoelma

Suomentanut E. J. Blom, Sysmän Kappalainen

Helsingissä, K. E. Holm'in kustannuksella, 1876.

Hufvudstadsblad'in Kirjapaino.

JOHDANTO.

Kun nyt yleisön käsiin olen rohennut jättää heikon koelmani suomentaa tätä jalon Runoilijamme teosta, ja kun lienee yhtä mahdotonta Suomen kielessä, kuin muissaki vielä elävissä, täydelleen jälitellä tuota kuusimittaista klassis-kielten runoa, olen pitänyt tarpeellisena jo edeltäkäsini, joski vajavasti, osoittaa ne merkittävimmät ohjeet, joita noudattaen olen tätä runo-lajia kokenut suomeksi rakentaa,

varsinki, kun ne monessa poikkevat näihin asti käytetyistä, mutta vieläki riidan-alaisista säännöistä. Ja vaikka hyvin arvaan ei kaikin puolin hyväksyttävän tätä kuusimitan käytäntöäni, en ole kuitenkaan epäillyt tuoda sitä näytteille, kun en luulisi siitä olevan toki haittaa suomalaiselle runous-opille; sillä siitähän ratkaisematon asia ainaki selviää, että koetellaan kaikki ja pidetään, mikä hyvä on.

Muuten olen nämä ohjeet järestänyt vaan sen mukaan, miten mikin teokseni kohta on selitystä vaatinut. Ja nyt päättäköön suosiollinen Lukija, mihin kelvannevat nämä:

MIELIPITEET Suomalaisesta kuusimittarunosta.

Mietteensä tästä runon-muodosta ovat jo tätä ennen ilmoittaneet E.A. Ingman, E. Lönnrot, A.E. Ahlqvist ja A. Genetz,[1] joiden kirjoituksiin osoitan siis Lukijaa, jonka on mieli saada tarkempaa selkoa sen itse laadusta ja rakentamisesta. Tahdon vaan tähän liittää muutamia tärkeämpiä sääntöjä sekä jo vakaantuneita että itsenikin ehdoitelmia.

Pää-sääntönäni on ollut välttää koron polkemista, paitse joskus sanan-jaossa, (josta enemmän jälestä päin). Sitten eroaa tässä käyttämäni kuusimitta-runo nykyään tavallisesta siinä, että en ole pitänyt varsin tarkkaa huolta tuosta mora-nimisestä laajuuden mitasta,[2] sen vuoksi, että Suomen puhekielessä semmoisia sanoja, kuin esim. valmiina, äännetään melkein alkupitkinä, johon syynä lienee pidettävä tuo aina koroton toinen tavu. Siihen nähden olen nyt uskaliaasti kyllä ottanut noudattaakseni seuraavata sääntöä:

Säe 1. *Torpassa*. Alkupitkinä olen pitänyt semmoisia kolmitavuisia sanoja, joiden ensimmäinen tavu on pitkä ja toinenki samote, mutta jos tilaisesti, niin siten vaan, että kaksois-kerake tahi keveät l, m, n ja r kerakkeen edellä seuraavat sen ääntiötä, sekä kolmas lyhyt ja avoin; esim. raataapi, valmiina; kunneka, huomenna, torpassa; kaihelma, orsilta, nuorempi, huojensi, luikersi y.m.

Muist. 1. Tällä keinoin olen tarkoittanut jotenki välttää tuota ääntäessä ikään kuin väkinäistä ja hankalaa lyhyen loppu-ääntiön pitentämistä.[3] joka noiden siitä yhä syntyväin kaksi-pitkien kautta tekee säkeen vielä niin pitkä-veteiseksi, Niin on, esim., tämän teoksen alkusanoja ennen suomennettu tähän muotoon: To:rpa:ssa: o:li illa:ste:ttu:, jonka säe-osan olen sovitellut näin: Torpassa iltainen äskettäin oli syötynä, tehden sen sitä turvallisemmin, koska jo muutamissa kieleemme murteissaki semmoisia sanoja, kuin torpassa, äännetään, kuin torpasa. y.m. samanlaisia.

Muist. 2. Edellisen säännön mukaan ovat mielestäni käytettävät semmoisetkin eri-sanojen asennot, kuin ju:u:rtu'u'. ja' i:stu'u' ne'; samoin kuin tuo alkupitkäisen mitan sanaa lopettava, mut tilaisesti pitkä, keski-tavua, esim. | päivän ja' | yön.[4]

Muist. 3. Tähän kuuluvain pronomini-liitteeseen -nsa päättyvien sanain lyhyttä loppu-tavua lienee kumminki sopivampi pitkänä käyttää, erittäin kun siinä tulee loppuääntiön hengähdys avuksi, ja hyvinki kaksi-lyhyen edellä, jos seuraava sana alkaa kerakkeella, joka silloin ääntyy, kuin kerrottuna, ja siten pitentää sanotun loppu-tavun, esim. poikansa tuli sinne. Samote muissakin hengähtävään ääntiöön päättyvissä sanoissa, esim. tulisi sinun veljesi Matti.

Muist. 4. Saman ensimmäistä ohjetta käy noudattaminen pitemmissäki sanoissa, esim. arvokkahalle, äidittömänsä.

Säe 1. *iltainen*. Yllä ehdoittamani säännön suhteen voi loppu-tavua olla sul'ettukin, jos seuraavan sanan ensimmäinen pitkä tavu on alkava ääntiöllä, esim. kerjääjät aina; mutta jos kerakkeella, niin saattaa se silloinkin olla sul'ettu ja, kuuluvana eri-sanaan, siis keski-arvoinen,[5] vaan parempi lienee kuitenkin tarkata, sopiiko edellisen sanan loppu-kerake helposti yhteen seuraavan sanan alku-kerakkeen kanssa, esim. iltainen joutui, kun sitä vastoin olisi paljon tukalampi sanoa: kerjääjät kaikki y.m.s., tullen tämäkin aina siihen, mitenkä kerakkeet toisiansa seuraavat.

Säe 2. *tilavall'*, Taka-jättöä olen tarvetta myöten käyttänyt

1:ksi, jos seuraava sana alkaa ääntiöllä, niinkuin a) kaksi-tavuisissa sanoissa, joiden päätte on -a tahi -ä, esim. viel' oli, y.m, b) sijapäätteissä -sta ja -ksi, sekä -ta, -ssa, -lla ja -lta, vaikka harvemmin viime-mainituissa, esim. kaupungist' oli tullut.

2:ksi, jos seuraava sana alkaa kerakkeella, olen joskus silloinki käyttänyt taka-jättöä, varsinki, jos sen kautta lyhennetty sana loppuu ja seuraava alkaa samalla kerakkeella, esim. Kaikki jo valmiiks saa, niin voit ihan huoleti maata. Muuten luonnistuu taka-jättöä käyttää kerakkeen edellä sopivammin nousussa, kuin laskussa, jolloin äsköinen säe, taka-jätön sattuessa sanan-jakoon, tulee muodostumaan näin: Kaikki jo saa valmiiks, niin voit ihan huoleti maata; ja hyvinki sopisi sitä tällä tavoin käyttää kaksi-lyhyen edellä, esim. Noin tukevaks tuli tuo.

Muist. 1. Muutamissa sanan-muodoissa olen välistä jättänyt i-päätteenki, kun se on hengähtämätön, niinkuin pronomini-liitteissä -ni ja -si, sekä impf. ind. aktivin 3-ssa pers. sing., paitse kaksois-kerakkeen jälestä, esim. Isän' onpi, setäs alkoi; käsiään ojens' ilmaan; vaan ei koskaan: ott' oven auki, varoitt' äitiä j.s.; niin myös Opt. samassa paikassa, jonka i-pääte, vaikka kohta hengähtävä, puhe-kielessä tavallisesti jätetään, esim. laimin löis' minun lasteni holhon.

Muist. 2. Tässä i-päätteen jättämisessä on merkittävä, että se puhuttaissa korvataan melkein kuin kerake j-llä, joten sanan loppu-tavu ikään kuin tilaisesti pitentyy, etenki nousuun asetettuna, esim. sepä het' meni sinne, lue: sepä hetj meni sinne. Tämä seikka on johdattanut minua noutamaan seuraavata mielestäni jotenki luontevaa sääntöä:

Kaksi- ja neli-tavuisten sanan-muotojen hengähtämätöntä loppu-i-tä käy jättäminen, jos jälelle jäävä loppu-tavu asetetaan nousuun, varsinki kerakkeella alkaviin kaksi-lyhyen edelle, esim. puhuttel' sitä hiljaa. Kolmi-tavuisissa taas on mainittu tavu asetettava joko sanan-jakoon tahi laskuun, ja viimekohdassa sopivimmin, jos ääntiö seuraa, esim. sukkulakin suljaht' usehin: akanat puhals' ilmaan.[6]

Muist. 3. Jättö-merkin olen tykkönään heittänyt pois pronomini-liitteissä -si ja translativi-päätteissä -ksi, samoin kuin jo v. Becker'kin kirjoitti Turun Viikko-Sanomissa, esim. setäs, valmiiks. Ja voisippa, luullakseni, vielä tarkemminki raivata pois nuo harmittavat silmän-tikut, missä vaan tämä menetys ei vaikuta mitäkään epäselvyyttä.

Säe 3. *vatioissa*. Useammassa kohdin olen seurannut Savon murretta, koska se sulon noreutensa puolesta on, mielestäni, enimmin vastaava Kreikkalaisten kertoma-murretta ja on muutenkin erittäin mukava kuusimitaiseen runoon, esim. patoan, isäntä'i, vetänyynnä y.m.[7] Olenpa vielä välisti supistanut semmoisia sanan-muotoja, kuin tämä vi viimeks-sanottu, niin että päätteen -nunna asemesta olen käyttänyt ainoastaan -nna, esim. unohuttannakaan.[8] Samote myös olen kovien kerakkeiden pehmetessä jättänyt ne useasti pois, niinkuin Suomen vanhassa nelimitta-runossakin on tapana, esim. jahillen, ehoituksestaan,[9] mainimatta vielä muutaki sille murteelle omituista.

Säe 5. *jakoi*. Kaksi-tavuisen Impf. ind. aktivin 3-nen pers. sing. päätteitä oi, ui ja yi olen käyttänyt lyhyinä, syystä, että niiden i on puhe-kielessä jo melkein kadonnut, esim. Rahvaallen jakoi hellettään.

Säe 10. *emännän*. Jos kolmi-tavuisissa sanoissa ensimmäinen tavu on lyhyt, niin on toinenki, vaikka tilaisesti pitkä, käytettävä lyhyenä, jos loppu-tavu on pitkä, esim. ra'ka'sta:a:; mutta jos keski-arvoinen, niin on sen pitentyäkseen sopivampi, että kerake seuraa, kuin ääntiö. Parempi on sentähden sanoa: rakastun tähän neitoon, kuin jos sanoisi: rakastun ihanaiseen.

Muist. Tätä sääntöä olen noudattanut sanojen sisälläkin, esim. rohke'a'mma:sti, tyttäre'lle:nsä.

Säe 13. *mustaa*. Tässä on nyt korko polkeuksissa, syystä, että olen käyttänyt sanan-jakoa (caesuria), jolloinka sanan koroton tavu tulee alkamaan runojalan ja siis sattumaan nousuun, esim. Tyttären, kun mustaa patoan pesi liesikon eessä. Tämmöistä sanan-jakoa tosin ei Suomen kuusimitassa ole vielä juuri hyväksytty ja Genetz on sen yksinpä kieltänyt;[10] mutta, vaikka korkoki siten polkeutuu, on se mielestäni, harvoin ja älyllisesti käytettynä, pikemmin pidettävä runo-säkeen kaunistuksena, varsinki, kun se on Suomen kieleen niin luonnistuva. Pidettiinhän klassis-kielissäki runoa sitä sointuisampana, kuta enemmän sanan-jakoa käytettiin. Sentähden en ole epäillyt sitä joskus viljellä, etenki säkeen kolmannessa jalassa, johon se paraite soveltuu, jos kohta sitä käy muuanneki säkeen sisälle asettaminen.

Säe 115. *Lihaa*. Tämmöisiä lyhä-pitkiä sanoja, joiden korko on niin jyrkkä, että seuraavan tavun alku-kerake milt'ei kerrota, olen puhe-kielen mukaan käyttänyt kaksi-pitkinä,[11] esim. Elä makaa, Matti, nyt enään.

* * * * *

Nämä nyt ovat ennen muita ne kohdat, joiden kanssa olen tahtonut Lukijata ensin tutustaa, että hän, teokseeni tartuttua, ei lii'oin oudoksuisi tätä kuusimitan käytäntöäni.

Maamme umpisuomalais-kansalle en voi olla ynnä mainimatta, että sen omituisia oloja ja elin-tapoja ei ole vielä kukaan niin nerollisesti ja elävästi kuvaillut, kuin tämä meidän ja koko Pohjolan etevin runoilija Runeberg, ja varsinki tässä runoelmassa. Mutta kun se on ruotsinkielinen, on minussa syytynyt harras halu saada se koko Suomemme omaksi, että sama kansallistunnon ylennys, jota se aina on maamme lukijoissa vaikuttanut, pääsisi rahvaassaki laviammin elähtymään.

Tätä olen kyllä tarkoittanut; vaan voipiko heikko mukailema vaikuttaa yhtä, kuin itse mukailtava taide-teos? Niiden eroitus on sama, kuin kukkasen ja sen kuvan välillä. Kuvaan on mahdoton saada sitä loiston ja lemun suloa, joka on kukkasen viehättävin omaisuus. Sama on myös käänöksien laita, niin tämän, kuin muidenkin. Alku-teoksen omituinen väri ja henki kähenee ja haihtuu sitä muuttaessa,

samoin kuin kukkasenki. Mutta, armas Suomalainen, koska niin on, ja et kuitenkaan muulla, kuin tällä keinoin, olisi päässyt siihen tuttavaisi huvittavaan keskuuteen, jonka tässä olet tapaava, niin elä siis mahdotonta vaadikkaan, vaan pidä tahtoani tekona parempata odottaissa. Siihen asti sul'en nyt itseni hyvin toivottavaan suosioosi.

Suomentaja.

Sysmässä 24 p. Syyskuuta v. 1876.

HIRVEN-HIIHTÄJÄT.

ENSIMÄINEN RUNO.

Torpassa iltainen äskettäin oli syötynä. Vielä Tähtehinä'i tilavall' oli pöydällä haarikko kaljaa, Kyrsä vierillä sen, silakkaa, perunaa vatiloissa. Ol' tupa kuumennettu ja paukkuen liekkiä hiilus Hellettään jakoi rahvaallen suloisinta ja peitti Laen savu-pilviin niin, ett' orsilta tuskinpa nähdä Voi pärehet sekä reen, mihin kuiveille niit' oli pantu. Ylhäällä toki jäi savu, mut pimiän tämän alla Valkaisi viel' useat päre-soitot toimia illan: Annin, tuon emännän vireän, se kun vuodetta laitti Yhtenä itselleen sekä miehelle arvokkahalle, Tyttären, kun mustaa patoan pesi liesikon eessä Hiljakseen hyräten runoansa, ja riipeän poi'an, Appeita kun ruuheen tiheään oven syrjällä mätti Varsoilleen yhä lattiahan tömisytteleville.

Itse nyt isäntä'i hovin torppari, mielevä Pekka, Nousi jo penkiltään, joll' uinuksissahan istui, Pyyhkäsi haukottain tukan tuuhean otsaltansa, Viimein pään yli oikoen käet puhui verkkahan sitte Ruumiist' uupunehesta jo painaen hiipivän torkan. Mielellään levännyt kyll' oisippa, kun koko päivän Nietteissä kaalaten hirsiä ol' hovihin vetäynnä, Jollei käskenyt ois Komisarjus, herra sen itse, Huomis-aamuna torppariaan joka miestä jo varhain Luokseen hirvien vuoks lähi-tienoilla ilma'uneiden. Huolissaan jahillen varustaita jo nyt hänen täytyi Pois uni armahinen jättää, väsyneenäki vaikka; Riippuihan tyhjänä, täyttöä vaan odottain, eväskontti Eikä nyt oivallinen tuo harvoin pettävä pyssy Tahtonakaan tulestaa, kun pii oli tylsynyt aivan. Otti sen vaarnastaan varoten sekä pois tupen siirsi Hylkeen-nahkahisen, joka piippua varjoi ja lukkoo; Kiiltoa puun, nykyjään nyt mustatun, viel' ihaellen Etsi jo piin toisen terävemmän sen kotelosta. Vaan emännälleen myös sanoi mielevä Pekka nyt ynnä: "Anni, tän'iltana on paras, että jo konttini täytät Miehelle riittääkseen, joka metseä käy koko päivän. Kaikki jo saa valmiiks, niin voit ihan huoletti maata; Ain' uneton sivu-kumppani on työ laimille lyöty".

Mut hän vastasi nyt nuristen tuo toimeva Anni: "En minä koskaan loppuvan näe sinun kiihkosi metsään. Karhuko mieleltä oot, oma Pekkani, mielevä muuten,

Aina kun metsän riistoa vaan sekä jahtia mietit?
Ystävä järkevä, et kotimailla sä viihtyisi yhtään;
Polttava hiilikö on jalalles tuvan rauhaisa silta,
Kun yhä korpia vaan samota työpö-tyhjissä töissä
Noin haluat? Täytyy tänähän toki jahtisi jäädä.
Kau'an jo varrottu veljeni jos, kuten uhkasi, tulee
Nyt talon jättäen sinne ja lapsuiset äidittömänsä,
Käypikö mun, kukon laulavan kanss' isännöivänä, yksin
Istuminen veli armastan' huvittaa koetellen?
Sun sitä tervehtää sopisi kotonas ja sen kanssa
Niin, kuten ainaki langokset, suosin pakinoida".

"Eipähän!" vastasi nyt hänellen taas mielevä Pekka,
"Eipähän! taiten-lausuva muor', mitä herrani käski,
Tehtävä on, jollei, kuten jahti, se mielehen oiskaan.
Mutta jos huomennakin tulisi sinun veljesi Matti,
Noh, hyvä! kestitä armastas, miten voit, parahittain,
Että se viihtyisi vaan tuvass' istuen, kunnekka joudun".

Hälleen vastasi taas tuo taiten-lausuva Anni:
"Jos minä ees kerran näkisin sinun vaivasi palkan,
Silloin mä kiihkoas en niin ihmeeksen' panisikkaan;
Mut Komisarjusta'i kun kunnioitettua autoit
Päiväsi täyden ja hirviäkin parahan osan ammuut,
Illalla ain' iloiten palasit, jos vaan yhen vuodan
Sait yli sen, mitä muut, enemmän kun herrasi otti".

Nyt hänellen vastas' hymy-suin taas mielevä Pekka:
"Noh, hoh! taitava muor', näet, herrahan eestämme yksin
Vastaapi, jos käräjiin vie Vallesmanniki meidät.
Tarkkahan muista se myös, ett' on laki hirviä säästää
Pyssylle vaan Kuninkaan, kun maassa se liikkuupi joskus".

Vaieta ei voinut toki taiten-lausuva Anni,
Mut tasoitellessa vuodettaan sanoi taas hymy-huulin:
"Kyllä on huokea sakko, kun ei sitä vaadita koskaan;
Herroja käskettävän käräjiin, sano, milloinka näit sä?
Vieppäs voudille vaan kala-kimppusi tai joku lintu,
Katso, pyytäkö nyt sua? 'Terve, naapuri, terve!'
Huutaa jo rappuiltaan kaukaa tuo arvoisa rouva,
Vie sinut huonehesen sekä korvahan kuiskaapi herran;
Tää sua käy heti kättelemään kysyen: 'mitä kuuluu?'
Siis mikä itsesi ois asiaa sovittaissa, kun sulla
Metsät on ansoja täynnä ja viel' oravan monen ammut?
Mut se nyt olkohon niin; rikas säättää, köyhän on täyttää".

Tuskinpa sen sanoneeks sai, kun lähitieltä jo kuului
Kulkujen helkkynä. Nyt heti kuuntelemaan kavahdettiin,
Ikkuna-lautoakin hätien lykättiin nähäksensä,
Kun pihall' äkkiä mies hevon korskuvan eessä jo seisoi.
Tunteimat on ollunna tuo, sepä ol' Kurun Matti,
Annin lemmitty vel', jota myös odotettu jo oltiin.

Astuen höyryävään tupahan, kuten pörheä karhu,
Nyykkäsi hän hyvillään oven suussa ja reuhkalla pieksi
Pois lumen turkistaan sekä karvais-jalkinehistaan.
Mut isännän, emännän, pojan, tyttären nyt sylin häntä
Tervehtäissä jo uunilta'i sikiöt noki-naamat
Alkoivat tirkistellä ja kirkuen kiivetä maahan
Rinkelin saadakseen tuliaisiks tai palan juustoo.

Tervehdittyä näin heti saattipa Anni jo veljen
Istumahan peremmäks paikkaan, min viittasi hälle
Pöydän päässä ylimmän, kuhun yhtyyppi kulmassa penkit.
Istuiki tää ja kun sai tulen messinkikiskoisehensa
Koppahan vaan, koto-kasvuisiaan jopa lehtiä poltti

Vastaten mielellään, kun seikkoja nyt sisar urkki
Niin hänen lapsiansa sulojen, kuin viljavan konnun.

Pekka se kohdastaan taas korjaamaan meni varsaa,
Kiini ku ohjistaan tömisytteli ulkona tuolla.
Länget kulkuisineen käsivarrellansa ja luokki
Sai hän, mut nujuten, tupahan oron uljahan viimein.

Kau'anpa vaan pakinoiss' ei viipyynnä taitava Anni,
Mut ukot itsekseen puhumaan vapahasti jo jättäin
Ruokoa veljelleen meni laittamahan parahinta.
Aukasi siis silatun, heleämpuna-maalisen arkun
Ruusuine varjona tummempineen, joka nurkassa loisti.
Toi esillen viinaa lasinsa puu-jalkaisen kanssa,
Pöydän katti ja vartaaltaan leivän murehinnan
Mursi ja laitteli sen; tytär aitasta'i kävi voita,
Lihaa, juomoa iltahiseks enon armahimmansa.
Aatria noin reilaan pian joutui, kun toimeva Anni
Ruu'at valmiina, näet, erikseen oli ennen jo pannut
Veljelleen hyvikkeeks sekä näyttääkseen tavaroitaan.
Tää lasin tyhjensi kohta ja herkkuja söi ilo-mielin.

Ei unohuttannakaan toki taitava Annipa siitä
Juttuansa jatkaa, kuhun tuon oli jättänyt äsken,
Mut Kurun Mattia taas puhuttel' täten lausuen kohta:
"Kyllä se miehelle vaikea lie noin yksinnä johtaa
Työt niin ulkona, kuin tupa-toimet vieläpä muutkin,
Varsinkin talo jos, kuten sun, iso on sekä vauras.
Onhan nähtävä myös, miten uhkeakin hepo mäessä
Uupuupi, kun kuormaa kulettaa jykeämpätä yksin.
Mutta kun aisast' auttaen käy sen johtaja ynnä
Vaatien vaan sanoin lempehin, niin molemmat ne jo mäelle
Pääsevät helpommin; samoin miehenki on keveämpi,
Vaimo kun armas seurana on kuormaa vetäessään".

Vastasi taas hällen Kurun riipeä Matti ja lausui:
"Onko se ihme siis, jos harvoin saan kyläellä?
Niin on laitani, näet, niin oon koti-huolissa kiini,
Kuin katiskaan moni-koppeliseen tuo suljettu hauki;
Sieltä se päästäkseen mihin kulmaan suikerteleekin,
Esteitä aina on eessä ja turhaan vaan sapikoipi.
Metsiä, maita jo hoitanut oon, kuten ainaki maamies,
Mut isännöivänä vaan, nyt täytyypi myös emännöidä.
Tuskinpa siitä on vuos', kuin kuoli jo vaimoni armas:
Raskaampi on toki tuo ollut, kuin entiset yhteen.
Jos menin kyntämähän, jos painavan ohrani kylvöön,
Tai jos heinäni hyöstyvän taas tekohon mua aika
Kutsui ja korjuusen rukihin hyvin kellertyneeni,
Pii'at ja lapset pirttihin jäi valtaan omahansa;
Tai jos pistime taas tupahan, heti karkasi toimi
Vainio-töistäni pois sekä muistuttamattomat rengit
Istui jo jouten ristissä käet leväten makiasti.
Raskahin lapsia oil toki kuulla, kun vanhempi huusi
Äitiä, nuorempi taas yhä rinnoilla outojen itki".

Mielin herkkenevin nyt vastasi taitava Anni:
"Tyhmäks sun nimitän, jos noin ikä-vuotesi parhaat
Huolissa vaan kulutat, kuu voit ilon nauttia vielä.
Vaimo jo siis ota taitava taas, joka uskollisesti
Voi taloas hoitaa, huvittain sua yötä ja päivää;
Kohta kun myös tavannet, varoisin, tähän taipuvan neidon".

Ruu'alla viel' ollen nyt vastasi riipeä Matti:
"Niin se on, armaani, mut, vaikk' etsinnä oon nuremielin
Naisien joukossa, en viel' oo sopivaa tavannunna.
Usein aattelin näin: otan nuorengo vai iäkkäämmän?

Kenties saat va'amman i'ältänsä jo eistynehestä;
Kietoopihan joka vierevä vuos' pikaluontoa paulaan,
Niinkuin kärpäisen laimasevaan lankaan hämähäkki;
Vaan ei antaisi tuo minullen, mitä nuorempi voisi,
Riemua rakkauden sekä poskien loistoa, joita
Virkeä mies tavoittaa toki parhaana antina naisen.
Jos taas, katsoen vaan hupaisaan, otan hilpeän, nuoren,
Pelkään, että se löis laimin minun lasteni holhon,
Taikka, jos itselleen myös sais rehevät pojat, oisi
Niille vitsana, jotka sen ei levänneet sydämellä.
Siksi mä viivynkin valintoo tätä peljäten aina".

"Hei toki!" joutuen nyt tähän vastasi taitava Anni,
"Miettiä, arvella vaan, sepä aina on mielehen miesten.
Ei ruveta mihinkään, joll'ei edes taas ajatella,
Kunneikka, peljästyin vaan luultuja vaaroja, niinpä
Siekaellaan usehin, etu että jo pääseepi käestä.
Ei ole huikkuva aina, mit'ei vakauttamia vuodet,
Ei vakainen sekähän, oloaan mik' on nauttinna kau'an.
Maallis-muodoissa, näet, jalo luontoki tuo moninaista,
Niin eri-laatuja luontehiden myös ihmisienkin.
Katso kasvia vaan kevähän, miten rannalla hiljaa
Juurtuu ja puhkee se, kun puro taas sata-vuotinen syöksyy
Raivona sen sivut'e kohinallahan täyttäen seudut.
Siis, veli Matti, se neitonen nai, heti jonka ma neuvon!
Jos kysyt ikää, niin kah'eksan toist' onpi se vuotta,
Ruumihin jos uheutta ja poskien ruusuja, kyllä
Etsiä saat kau'an, sen vertoa kunneikka löydät;
Luonnetta jos, niin säyseä on se ja lapsena puutteen
Neuvoma kiittäen ottamahan vastaan hyvän kaiken.
Onnen päiviä viettää se nyt hoviss' uhkehimmassa
Piikana piikojen joukossa, mut etevimpänä kaikkein.
Hälle ne kankaistaan huolenpidon uskooppi vallat,
Hällen ruokien puuhan ja hoidonpa viel' avahinten,
Niillen että sen arvelisit olevan oman lapsen".

Puheesen tähän puuttuen nyt sanoi mielevä Pekka,
Kärkkäänä päättämähän, mitä taitava vaimo jo alkoi:
"Varmaan mielessä sulla nyt on Sakarin sulo Hedda,
Parhaittain hänehen kun kiitokses sopivatkin.
Lapsuuden tämä vaivoistaan on koitunna, niinkuin
Siemen ehkiä, jos se on laihemmassaki maassa,
Voimin varttuupi kasvaimeks hyvä-toivehiseksi.
Ei, kuten tää, kenkään sopine Matillen ja jo varmaan.
Kun hänen vaan näkisi, heti rehtevä tuo rupeaisi
Tuumahan sormuksen sekä kihlojen kiirehimmittäin.
Neiti tam' on miesten, näet, häilyvä-silmille, niinkuin
Pihlaja marjahinen, rastaat joka viettääpi luokseen;
Hilppaina laukuelee nämä siivillään kepehillä,
Kunneikka äkkiä puun punavan näkyviinsä jo saavat.
Kohta ne naurahtaa iloissansa ja kiittääpi kilpaa
Maltitta pyrkien aartehistoon rehevimpien terttuin.
Sitten riippuu ne siinä ja sietääpä keppien heittoon,
Ennenkuin pakenee, jos marjoja tahtoisu muutkin.
Siis minä neuvon sen, joka ansaitsee hyvän, oitis
Neitoa miellyttämään, ett'ei sitä toinen jo veisi;
Riennä sen tähän vaan hovihin, hyvä nääläni, kohta".

Vastasi taas hänellen Kurun riipeä Matti ja lausui:
"Ois hupaisaa nähäksen' tuo niin hyvä-kuuluinen tyttö,
Syytä kun vaan saisin tähän rohkeahan yritykseen;
Ei, näet, mieleeni oo kosijaks heti kohta jo luultaa".

Mut sulo-huulin vaan hymyi sangen mielevä Pekka
Nyt hyvillään ehoituksestaan, näin jatkaen vielä:

"On tähänkin hyvä neuvo, kun juur' olohon nykyiseemme
Toivosi luontuupi, kuin kuosiin kuvikkaisehen juusto.
Herrani käskyst' aamalla, näet, läh'en hirvien hiihtoon,
Silloin sä, ottaen mun tuon pyssyni, käyt ravakasti
Myötä ja noin joudut välehen hovihin varakkaasen.
Mutta kun, astuttuas tupahan, kokountuupi muutkin,
Ääneti haet ylös silmällä tuon herttaisen Heddan.
Kohta sen ilmoittaa jalo varsi ja poskien loiste,
Joukost' että sä tunnet sen sadan vaikkapa pii'an.
Mieleesi jos se nyt on, joka, luulen ma, käy totehenkin,
Voit tytön kanss' sanan leikkisän tai vähin tuttavan vaihtaa;
Sitten taas jahillas tarkkaan asian tämän mietit,
Josko se luonteva on, ja kun aikeesi lie sitä saada,
Niin minä, jos haluat, puhemiehekses rupean taas".

Oivahan mielistyi ehoituksehen Matti, ja nousten
Ruu'alta, nautittuansa jo kestausta-lahjoja kyllin,
Kiitti hän viimehiseks syleten sisartaan sekä lankoo.
Mut erittäin hyvillään oli nyt toki taitava Anni,
Sen hyvän-suontoisa neuvo kun myös oli mielehen miesten;
Laittiki siis evähät hyvin sukkelahan molemmille.
Mutta kun nyt runsaan ravinnon oli säälinnä konttiin,
Riippumahan jykeämpänä sen tukevaan pani naulaan,
Joutuen veljelleen tekemään yö-vuodetta vielä.
Olkia puistettuaan tilan välkeän laitteli niille
Näppärähän lakanat sekä tyynyn höyhenisensä,
Tuodessa tyttären uljaasti tähän lämpimän ryijyn
Vanhojen morsius-vuotehellen kudotun ajallansa,
Anni, sä taitava muor', jopa muuttunna siit' olit aivoin,
Kuin sulo-vihkimävuodettas tämä ryijysi peitti.
Otsasi kurttuinen ol' jo ja turvonna vartesi norja;
Mut sama viel' oli ryijy ja villassa sen helevästi
Loist' alati sini-, musta- ja valko- ja ruskea kuosit;
Peitteeks sen levitit nyt veljelles upeaksi.

Mut sen jälkehen kun levollen teki mieli jo kaikkein,
Sammuksiin pärehet pani nyt ne ja raukeat uskoi
Ruumihit yön kätehen unen helmassa taas viretäkseen.

TOINEN RUNO.

Sirkkojen kirske jo raukeni pois noki-rinnoilla uunin,
Hiilikko hiipui ja säylällään öinvalvova kukko
Nurkassa lauloi jo myös aamun-tulon entehitänsä.
Tuskinpa tuost' olisi havannut toki mielevä Pekka,
Kun väsyneenä se noin oli vaivoistaan monen päivän,
Ynnä jos ei olisi tora kauhea ryskehenensä
Uunilla vaan noussut, joka kiihkeni yön pimiässä.
Siell' liki muuria, näet, virui arvoisa kerjääjä Aaro
Nauttien yksinähän vari-höyryä sen suloisinta,
Kun sivu-kumppaninaan joukost' urojen toki loikoi
Loinen Paavo, jokei halu-lämpöä tuntenna kyllin.
Tää väkisin koki paikaltaan nyt Aaroa syöstä,
Kievoittihe toverin taakse nopeasti ja tunki
Pois sitä, kuin telkin; mut suutuksissahan Aaro
Sai hamuten käsihin tönivän nyt Paavon ja maahan
Paiskasi niin hevin, kuin olisi rususäkki se ollut.
Nyt havahtui ryminästäpä Pekkaki säikähyksissään.
Mut pahoin voivottain puhumaan rupes' ynnä jo Paavo:
"Kuules, Pekka, ja näe, parempaa miten kerjääjä kohtaa,

Äissähän ylpeenä kun minun runttasi noin nurin niskoin,
Kuin olisi kuningas muka, vaan ei nauttija armon".

Vastasi nyt hänellen heti rehtevä kerjääjä Aaro:
"Pois mua kun tungit ja et suonunna ois ukon harmaan
Kyljelle uunin lämpöä ees, jota kaikille riittää,
On oma syys, jos niskasikin nyt taittanut oisit".
Mut kun mielevä Pekka jo sai alun riitahan kuulla,
Niin hymyi hän sydäimestä ja käänsihe loisehen Paavoon:
"Veikkoni Paavo, se on paras antaa muilleki oikeus;
Lepää uunilla, näet, myös kerjääjä suojassa Herran".
Tuon sanoi, mut loinen vaan ääneti uunihin kömpi,
Jonka se kuumehesen kivi-vuotehellen heti nukkui
Vaurion unhottain siten maatessaan makiasti.

Unta nyt ei jatkaa enähän toki malttanna Pekka,
Vaan meni Mattiakin havahuttamahan levoltansa.
Kohta jo vuoteellen tuli nälän ja käellähän koski
Oikoa sen, sanan muistuttavan näin kuiskaten ynnä:
"Nouse, aamu jo on! Elä makaa, Matti, nyt enään,
Jos tänähän mielit, kuten eilen, toivolliselle
Jahdille Heddoa nähdäkses, — niin pois hovihin nyt!"
Noin sanoi; säpsähtäin tilaltaan heti hyppäsi Matti
Istualleen, mut kohta jo taas meni mielevä Pekka
Valkeeta toimittamaan, vaan kaiveli liedessä kau'an,
Kunnekkä pohjalta löys' hiilen tulisen toki viimein.
Kaks päre-tikkua sipsenä vaan näpeästi sen otti,
Vei liki huuliansa sekä pullokkahin puhui poskin
Päälle, ja nyt tukahuttava nous' savu ympäri naaman,
Vuoroin välkkävän ilmi ja vuoroin peittyvän yöhön.

Kuitenkin välehen tuli syntyi ja, kun päre-leimu
Nyt tuvan valkaisi, niin kanat torkustansa jo toipui,
Pankollakin päätään ravistain venyi töykeä kissa,
Kun hädissään kani taas lymy-paikkaa hyppien etsi.
Joutuen, mut hyvillään, vetämään rupes' yllehen Pekka
Nyt puvun harmaja-sarkahisen, monikoetetun, vahvan,
Kylmenemästä ku sen jäsenet lihavat hyvin esti,
Villais-sukkihin lampöisihin jalat tungettuansa
Kenkiytyi sievään sekä lammas-nahkaisen turkin
Naulast' otti ja vartalonsa rotevan tähän kääri,
Viimein vyöks upean sitoi messinkilättyisen hihnan.
Noin nyt kartanohon komeaan menemään oli valmis.
Mattikin astui jo nurkastaan puetettuna aivan
Päästähän jalkoihin niin, jahillan kuten aikova aina'i;
Turkki sen uhkea vaan, joka lauhkeita nahkoja lampaan
Ol' tusinan vetänyt, hyvin arvost' ehkiän varsan,
Viel' oli vyöttämätön, mut hän sitä kääri jo verkkaan.

Kun molemmat kelvoin varustettuina nyt oli matkaan.
Pekka jo niskoilleen väkevillen viskasi kontin,
Pyssyn sai olalleen Matillen samoin antaen vanhan
Ruotsin kiväärin moness'-ollehen tuon sekä lausui:
"Tässä se kalleus on! Sinun tähtesi tään otan kerta.
Itse sit' en käyttää ole raskinna; riippunut on se
Seinällä vaan nokisell', isä kuin pani siihen sen ennen".

Virkkoi; ja nyt hymy-suin nojas' olkoa vastahan Matti
Kiväärin hyvin hihnoitetun lakin pannen jo päähän
Alttiina lähtemähän kosijan sekä jääkärin toimiin.

Huomen-ryyppyä Pekka tok'ei unohuttanna ottaa
Itse ja tarjota nälälleen myös arvokkahalle,
Vaan nyt lämmittimen ilo-mielin ne matkalle otti.

Mut ulos tultua kun näkivät ihan selkeän taivaan

Tähtiä täynnä, ja kuulivat, kuin lumi kiiluva kirsku
Jalkojen alla ja nurkissa'i miten pakkainen paukkoi,
Pekka, ne nyt kun nous' ylös suksilleen silehille,
Riemuten sielussaan sanoihin näin puhkesi kohta:
"Veikkoni, päivä täm' on toki markkoja maksava vasta.
Ihme, tuskinpa luullunna ois itä-tuulosen kosteen
Niin pian kääntyvän vielä, kun suojalla alkoi se eilen.
Helppo nyt on jahata; niin suljat luikooi sukset,
Kuin teräs iljama-jäällä, ja hankiki hirviä estää;
Seuraa joutuen nyt; yli niittyjen tiemme on suoriin".
Virkkoi; ja kiitäen pois mäen jyrkänteelle jo pääsi,
Tuolla ku niityllen pihaton taka-puolite vietti.
Joutuiki Matti ja nyt alaha nopeasti ne lensi
Niin, kuten varjot pilvien, joit' ajelee rajutuuli.

Päästyänsä lakialle jo hiljemmästi ne luikui
Aitojen yl', nämä kun lumehen oli peittyynä kaikki;
Vaan nyt riipeä Mattipa arvelevaisena lausui:
"Kernaasti jahillen kanssas tulen toivoen siitä
Rattoa, vielä kun saan Hedan tuon hyvä-kuuluisen nähdä;
Mut kysyä täytyy minun ensinnä, mielevä Pekka:
Saapiko huoletti vaan näin hirviä ampua täällä,
Tyytyykö herrasi myös minuhun; kukaties halukkaammin
Käyttääpi hän omiaan, kuin seurahan ottaapi oudon?"

Vastasi taas hymy-suin tuo mielevä torppari Pekka:
"Ensimmäisiä ei nyt kaadeta hirviä meillä,
Ammumme vaan, käräjiin jos luotia tuiskuisi vaikka.
Ei ole pelkoakaan, ett'ei sua ottaisi herra;
Meitä on torppariaan kaheksan, hiess' otsamme jotka
Maita sen oivia raadamme kyllä, mut ei ole meistä,
Kuin pari ainoa vaan, joka pyssyä käyttäisi kelvoin:
Metsolan Pekka ja Pyylahen myös Sakar ainaki toinen.
Pekka on voittava, näet, kun rehtevä taas Sakar' äijä
Liekinä leimahtaa heti pyssyhyn tartuttuansa
Valmiina pilvihin ampumahan, jos joutuupi intoon.
Meitä nyt on tarpeen useampi, jok' ampua taitaa,
Ett' eri-haaroilta hirviä sais näin vastahan ottaa
Luodeilla, hiihtäjien taas huudolla niit' ajaessa.
Varmaan oot sinä siis hovihin hyvin suotuisa vieras,
Vielä kun siihen näläni oot sekä mainio kyttä".

Noin puhui hän, ja nyt tyytyen taas sanoi riipeä Matti:
"Aina on tuntematon toki silmän määränä kaikkein:
Kukin, niin tapa ihmisen on, ylös heikkoa kohtaa
Etsiipi vieraassaan ja sen virhiä pilkkaapi salaa.
Koissani jos kerran erehdyn, niin ei sitä mikskään
Katsota tietäen mun toiste tekevän' paremmasti;
Täällä on arvoni mittana taas, miten ensinnä näyttäyn;
Siis sano, sattuuko maaliin myös hyvästi tämä pyssys?
Pelkään, että mä vaan kovin itseeni luottaen kenties
Kaukaa syrjähän ammun ja niin tulen viel' ivan alle".

Eipäs vai'enna nyt enähän tuo mielevä Pekka,
Mutta jo äänensä korottain kehua täten alkoi:
"Kun näkö-matkalla vaan olet, ystävä, kyllä se sattuu.
Ammu, ja kaatuupi hirvi, jos ei ase muuttunna liene;
Monta on laskettu laukaisemaa parempaaki jo sillä.
Niin sodan aikana kerran mun setä vainaani Jussi,
Urhona kun kapraalina eest' isänmaan sitä kantoi.
Kuormia kalliita toi, sata karskia miest' apunansa.
Mut kun siell' usehin vihollisten joukkoja liikkui,
Niin oli retki se vaarallinen, jalon katteinin että
Kulkea vaan täytyi varoten sekä rohkeastikkin.
Nyt vähän huomattuaan kyläss' alkoi ne astua eelleen

Miehissä taas, mut arkoinapas kävivät talonpojat
Kukin vierellä kuormiensa sekä, mielessä pelko,
Juhtoja laahaaviaan yhä ohjaksillahan löivät.
Näin tuli hiljakseen ne jo hongikkoon iki-vanhaan.
Mut älymättäpä ei sota-katteinin toki jäänyt,
Suojassa ett' isojen petäjain moni väijymys ehkä
Nyt vihollisten vois kätkeytyä, varsinni tuolla
Myllyissä, taajahan joit' oli tehtynä pienehen koskeen.
Jyrkästi siis käskei hän nyt varomaan joka miehen
Ees taas astuen itse ja koetteli kiikari käessä
Keksiä metsistön välite silmää vihamiehen;
Noin läpi kuusiston myös soidinmies vakoaapi,
Metso kun napsaelee hämärissä, ja hän kavalasti
Juoksahtaa sekä taas heti kuuntelemaan pysähtyyppi.
Ei vakonut toisin jalo-syntyinen katteini metsää
Nyt joka haarallen, kun sen lähi-tienoille joutui.
Niin kävi hän sivute myös uljahan kapraali Jussin.
Turhaan seutua tää ei silmäellyt terävästi;
Tuuhea oksaisehen, näet, kuusehen näytti hän kohta,
Joen ylite joka riippui, ja Katteinillehen lausui:
'Latvassa eiköhän tuon havuisessapa kiilune kultaa?
Katso, luulen ma siellä olevan vakojan lymymässä!'
Noudattain tätä nyt jalo-syntyinen Katteini kohta
Sinne kiikarin kääns' sekä näin kehottain puhui sitte:
'Oikein! on puku tuo vihamiehen; mut, urot, teistä
Ken lähettää luodin nyt lintuhun ryyppyä vastaan?'
Virkkoi; mut ihmeissään joka mies sanan kuulipa moisen,
Maahan katsoi ja hampaitseen hiljaa jupis' ynnä,
Kuiskaten muutama näin toverillehen myös lähimmälle:
'Ennen mä ampuisin otsahan kuun, etemmällä jos onkin;
Sen, näet, saa paremmin toki tähtähimeen näkyville'.
Mut esihin setän' astui ja sai hanansa vetehelle
Kulmat vaan kuroten sekä viikset turtunehensa.
Hän oli ainoa nyt, turvin joka rohkeni koettaa,
Hällä kun taitoa ol', jalo pyssy ja silmäki tarkka.
Viitaten pyysi hän Katteiniaan väkensä heti viemään
Rauhassa pois, ett' ei paulaa tätä keksisi sissi,
Hiipien kyyryllään tie-aidan juurellen itse.
Joukko jo marssi ja ei näkynynnäpä niin yhen yhtään,
Silmäänsä joka kääns' nyt toisaha, kuin toverinsa:
Maahan, näet, kuten viljavahan yhä silmääpi tähdet,
Niin nämäkin joka mies vaan kuusen latvahan katsoi.
Toivo ja epäily, iva puol-purenneltu ja vartous
Kasvoissa kaikkien nyt havaittiin, samoin kasvava kuiske
Suustaki sai suuhun hälyneen, hana kunnukka kelvon
Kiväärin sätenöitsi ja ampuma laukesi, sissin
Niin joen roiskehesen rojahuttaen, kuin kala-kotkan.
Verraton laukaus tää koko armeijass' oli kuulu
Kauan ja kivääri myös samoten laveaan tuli huutoon".

Näin nyt Pekka jo loppuhun sai tämän kertoman tarkan.
Mut enemmän haluen vaan tiedustella ja kuulla
Lankohon käänsihe Matti ja taas puhui kohteliaasti:
"Viel' elä tok' lopeta; minun mieleni hehkuupi tietää,
Metsässä kuin kävi nyt. miten väijys luontui ja kuinka
Miehet suori'utui, mut varsinkin jalo pyssys
Kuinka se palvelemast' isänmaata sun haltuusi joutui:
Äskinen kertomas ol' hyvin mieleeni: näet, hupa kuulla
On uro-töit' isien, miten miehuullisesti ne käyttöön,
Mielevän suust' etenkin, joka arvata niit' osoaapi.
Joudu, veikkoni, siis; välite lumisen jopa metsän
Valkia pilkahtaa hovinne tuvan ikkunohista".

Mielellään taas kertomataan täten jatkoiki Pekka:
"Metsässä kun vihamiehiä nyt olevanpa jo tiettiin,

Katteini seisattuen väelleen tehoisan piti puheen
Jyrkästi penäten hyvin kestävähän kahakassa.
Urheina metsähän nää nyt ryntäsi synkkähän, jossa
Niit' otettiin vastaan sapelin välävin sekä luodin.
Väistytty ei; sotilaat tyven-mielinä syöks' etu-päässä,
Vimmassa ärjyen, torjuen taas seuras' talonpojat.
Niinpä ne rynnistiin lävite toki viimein ja joutui
Paikkahan määrättyyn, vaan mont' oli jäänyttä jälkeen,
Joit' epäkäyttöhiksik vihollisten ol' ampuma tehnyt,
Monta ne toivatkin mu'assaan, samoin Kapraali Jussin,
Tuon, joka, kun ladannut oli kiväärin kaheksasti,
Myös kaheksanp' oli kaatanna miestä; ja viimein kun itse
Luodin jo sai sääreen, avull' ystävän rattaille pääsi.
Tuskissaan rakast' ei toki unhottanut asettansa;
Kyyneltä vuodattamatta ja ei valittain kipuansa
Käessähän sen piti viel', yli-korttieriin ne kun joutoi.
Mutta kun käskettiin hänen antaa pois tamineensa,
Tyynenä het' sapelin sekä painetin jätti ja taskun,
Kiväärin piti vaan vähän vielä ja kylträsi hiljaa:
Sitte jo senkin heitti, mut ääneti peittäen kasvot
Itkemähän hyrähtyi; jalo katteini sen toki keksi.
Helytyttä sielussaan rukoel' tuo kontraaliansa
Palkinnoks urollen suomaan asehan tämän vanhan.
Sai luvan myös ja jo kiväärin takaisi pian toikin.
Urhon olkoa nyt hiljaa taputtel' sekä lausui:
'Oi, jos jalkasikin, tover' uljas, niin pian saisin
Jällehen, kuin asehes: ota, nyt se on sun, ja sit' aina
Muistona vaan kuninkaan sekä maan pidä uskolliselleen'.
Mut niinkuin isä vanha, jo vartottuaan tulehmallä
Poikoa kaupungist', hempii sitä, kun palajaapi
Sieltä se, miss' asiat sekä liike viivytti häntä,
Niin iloitsit sinäkin, setä arvollinen, sydämessäs,
Kiväärin tämän nyt kun sait jalon katteinin käestä.
Mut kuten tervettä, niin viallistaki tuo elinkauden
Seurasi, vaan tuli, kun tämä sitten kuol' tupahamme,
Mun isällen' ja, sen kuoltua taas, minullenpa jo viimein".

Langosten lyhennettyä näin tiensä hupaisasti
Joutui ne nyt välehen perillen hovihin varakkaasen.
Mut sisähän veräjäst' avatusta ne sinne kun hiihti,
Koirat töytäsi ees, tuo urhea Bakko ja Jääker,
Tottunna haukkumahan metsässä ja vahtina aittain.
Paikalla nyt äkeästi ne Mattia vastahan syöksä
Valmiina mielt'ei vaan puremaan tätä outoa kyttää,
Pekka jos sauvalla ei niit' ois uhannut puhutellen:
Mut kepin nostetun kun näki nää sekä kuul' tämän äänen.
Vaiti jo het' matoivat noreasti lieruvän hännin
Nöyrinä taas polviin Pekan, liehaellen tutullensa.

Tuo melu arvokkaan tuli korvihin myös Komisarjon,
Tuolla ku nyt saliss' istui jo keskellä ampuma-neuvoin.
Kohtapa siis meni katsomahan, mikä ol' hätä siellä,
Koiria houkuttain ensin rapuillen alas astui,
Vaän kytät yön pimiässä kun huomasi, virkkoi jo sitte:
"Keitä ja mist' oletten? sanokaa tämä paikalla, että
Tietänen, miehiä ootteko mun, vai outoja kenties?"
Ottaen nyt päästään hatun vastasi mielevä Pekka:
"Kunnioitettava herra, min' oon se, ku jahtia varten
Nyt tulen käskystänne ja tuon Matin myös Kurulaisen
Nääläni ynnä; se on jalo kyttä ja pyssyki sill' on".

Arvoisa Konisarjus hyvillään tähän vastasi oitis:
"Oiva on, että sä täällä jo oot sekä nääläsi myös toit:
Nyt useampikin on tarpeen, joka ampua taitaa.
Menkäätte vartomahan tupahan, heti oon minä valmis".

Virkkoi; ja käänsihe pois palaten salihinsa jo jälleen.

KOLMAS RUNO.

Nyt tupahan hyvin loistoisehen, rakettuun pätevästi
Käskyä herran noutaen nyt kytät urheat astui.
Ensin ne sukset nost' toki seineä vasten ja sauvat
Hankehen löi sekä porstuahan jaloistaan lumen pieksi,
Ennenkuin sisähän oven kitkavan kautta ne siirtyi.
Siell' ilokseen näkivät valoss' soittojen nyt varusteissaan
Seitsemän torppari-miestä jo istuvan ympäri pöydän,
Kun hyräten pii'at kuki nurkassaan näpeästi
Kukkiansa surisutti ja lankoa rullahan kiersi.

Tervehdittyä nyt molempain sekä istuttuansa
Alkoi jo, vait' kun muut olivat, heti riipeä Matti
Silmin tarkkailevin tuvan ympäri etsiä Heddaa.
Helppoinpa, kun solean näki varren ja poskien ruusut,
Tunsiki sen joukost' useain, kuten arvasi Pekka:
Sitten vaan ihaltain sitä katseli viehättyneenä.

Vait'-olon katkasi nyt Sakar' arvoisa Pyylahen äijä
Harmaja, vanha, ku pöydän pääss' etevimpänä istui:
"Nyt", sanoi, "nähtävä on, hyvät ystävät arvollisimmat,
Matti kun sai tänne, kuka on paras ampuja meistä?
Kunnioitettava herrako, vai tuo mielevä Pekka,
Vai minä, kenties, voittava oon Kuru-vierahan kuulun;
Tietävän on toki miel', tämä lintuinen kappeli että
Kunnon kyttiä ei vähemmän, kuin miehiä, kannan".

Vastasi nyt jälleen hänellen Kurun riipeä Matti;
"Oi, Sakar', ellös sä noin puhuko sekä kääntäkö kaikkein
Silmiä nyt minuhun, jos sitten en kaatane yhtään;
Kyllähän kyttiä kappeliss' on Kurun lintuhisessa,
Kuin sanoit, taitavia'i, mut lienenkö myös minä niitä,
Sen nyt näyttäköhön tahi kieltäköhön teko itse".
Virkkoi; ja kaikki jo koettelemaan halus' oikkuja onnen.

Mut kuvollaan uunin noki-vierellä myös sopess' oikoi
Ääneti veikkoja parrakkait' ihan keksimätöinnä,
Rihkan myöjiä nuo varakkaan Arkangelin, jotka
Astuvat ympäri maan hiess' otsan kiskoen kultaa
Viehättävää, raskas selässään iso kesseli täynnä
Räämeä loistelevaa ihanteeks hyvä-luontoisen rahvaan.
Laukut vieressä nyt sopess' uunin luona ne loikoi
Uuvuksissahan, kun Kurust' asti ne käynnä ol' eilen,
Joss' olivat levänneet Matin luona jo taas, kuten aina'i.
Mutta kun äkkäsivät äänen, tuvass' siinä ku haastoi,
Tunsi ne sen unissaan sekä karkasi vuoteheltansa
Pois iloissaan, kun vierahissa'i tapas' ystävän oivan.
Räyhäten riensi ne sen käet sulkemahan käsihinsä;
Kullakin ol' hänellen sanomist', ett'ei sata korvaa
Tuskinpa ois äänten tätä lentoa voinunna ko'ota;
Loppumatta, kuten kissasta'i säkeneet yhä säihkyä,
Polvellaan sitä kun silittää käsin hempehin ämmä,
Niin säkenöi sanatkin nyt pöyheäpartojen suusta.

Mut näin yksi ja toinenpa lie puhununnaki niistä:
"Oi, miten on iloisaa tavata Matin riipeän täällä'i!
Niin hyvä ei kenkään, kuin tää, ole ollunna meille;
Jos milloin väsyneinä me sen tulimme tupahanki,

Olkia lyhtehen tuotti ja joskus lämmittäväisen
Puuronki, kun nahat ostimme vaan oravan tahi nädän.
Aina on tuo mieleen, erittäin toki uupunehelle.
Hartahin ystävä meille se on tämä Matti ja suora
Kaupassa'i, kuten eilen, kun ostimme kontion taljan;
Voi, kuin möimme sen het' etuisasti jo tultua tänne!
Koin, näet, syömä se ei kavalastipa ollunna eikä
Musteella painettukaan, joka vaaleepi vuosia voittain;
Siksi nyt arvoisa Komsarjus tähän mielyyiki kohta".

Noin puhuivat ne, ja paljo, ku hämmentyi hälinässä,
Haihtuiki, niinkuin haiku, ja ei kukahan sitä kuullut,
Kunnekkia niist' etevin, punapöyheä-partainen Ontro,
Aukasi laukun ja mielissään niin irvellä huulin,
Että sen kiiltelevät hampaat läpi viiksien vilkkui,
Kaivoi jo siit' esihin hyvin tarkkahan tulpitun pullon,
Josta hän matkoillaan maku-rommia maisteli joskus,
Joi sekä silmää iskien myös Matillen sitä tarjoi.

Pii'at taas sopessaan kuki kehräten kun korehitten
Huivien silkkisien loiston näki suusta jo laukun,
Töytäsi äärehen sen, rukiit unhottaen sekä rullat.
Haukkaa liitelevää kuten kirkuen kiertääpi pääskyt,
Niin nämä Ontroakin punapöyheä-partoa saarsi,
Kyllin katsoa saadakseen koru-räämeä mointa.
Silmin ne hartovin nyt kysyi hintoja huoaten usein
Saatuansa tietää, miten kallihit ol' nämä hemmut;
Sentähen virkkoipakin tuo nuori ja järkevä Hedda:
"Kas, mitä viivymme tässä ja mahdottomaa haluamme,
Kuinkas silkkiäkin köyhät voi vaatia pii'at.
Poika jot' yksinnä vaan tilan-haltia ostaapi joskus
Miellyttääkseen morsiotaan muka miekkohisinta?
Jospahan tunnettu mies tahi tuntematon seassamme
Lahjoittais' minullen ees ompelu-neuloja kirjan,
Kiittäen tuon vastaan kyll' ottaisin myös ilo-mielin".
Lausui; ja loi silmät suloisensa miehien puoleen.

Mut hymy-suin likemmä heti siirsihe riipeä Matti,
Lompakon nahkahisen povestansa otti ja siitä
Sai setelin käsihin sekä nyt makeaisia ynnä
Kirjan neuloja ost'; nämä pii'oillen jakoi sitte
Viel' lisäten tuohon Hedallen korean hi'us-kamman.

Neidot siit' iloissaan niias' nyt kiittäen hiljaa;
Torpparit taas, samoin kuin punapöyheä-partainen Ontro,
Suottailivat Matin kanssa' koettain hämillen sitä saada.

Huus' muka viisoissaan näin joukost' yksi ja toinen;
"Kas, kuin Hedda jo sai vieraan välehen satimeensa,
Vaikka se moint' ei arvanna, kun tuli vapaana tänne.
Noin laho-rastaskin puna-rintainen pihlaja-puuhun
Huoleti laskeupi ei nähden kavalan pojan tuumaa,
Kun varoen jouh'-ansahisen kepin lehdite pistää,
Kunnekkia ansassa kaula sen on ja se siipiä turhaan
Vaan räpyttää kokien taas selvitä siitä jo irti.
Niin pian myös paulaan Kurun riipeä Mattiki joutui".

Nyt rupes' ynnä jo naurussa suin taas mielevä Pekka:
"Ihme se ei olekkaan, jos nääläni Matti ja muutkin,
Vielä kun nuoret on nuo, Hedan pauloihin tarttuisivatki;
Vaikea, näet, tätä vastustaa tosin onpiki miehen.
Tuskinpakaan tiedän, miten vois sulon tuon kuvaella,
Poikien kun pariss' on joko vai'eten tai pakinoiden:
Niin, kevät-pilven kun helo lankeepi kuunahan puihin,
Pensahat riemastuupi ja viehtyen seisooopi koirat,
Aamun ne kun loiston näkevät sekä purppura-pilven,

Kunnes se tuulahuksen lähettää, nyt hentoiset oksat
Huojuu ja lehdetkin kaharat hekumasta jo värjyy;
Ei vähemmin väräjä myös poika, kun Heddoa kuulee".

Mut sanoin nuhtelevin nyt vastasi riipeä Matti:
"Vieläkö kutsunenkaan mieheks sua, mielevä Pekka,
Vai joko poiaks parrattomaks, joka, leyhkeä ollen,
Turhin noin sanoin tahraapi suun siveää imarrellen".

Lausui ja vaikeni; mut häveljään tytön nyt heleviltä
Poskilta lens' punoitus, kuten ruusulta loistava perho,
Lempeän kun silmän Matin riipeän puolehen luoden
Siirsihe pois rukin äärehen taas sekä käämiä alkoi.

Mut siin' oisivat aamunkin hämärään nämä seissee
Nauraen, suottaellen repun ääressä miellyttäväisen,
Jollei äkkiä vaan Komisarjus, arvoisa herra,
Ois oven naukuvan nyt avannunna ja häirinnä seuraa.
Mut tämä äänin korkehin näin jopa muistutti heitä:
"Miehet, pois; minä oon valmis; nyt joutua täytyy;
Yön pimeys hajoaa jo ja vaaleepi taivahan tähdet.
Tärkkä on päiväki nyt; ajallaan hyvä saapua paikkaan".

Näin sanoi hän oven suussa ja kaikki nyt äkkäsi äänen,
Kiivaina täyttämähän, kuten miehen on, käskyä herran.
Ei toki kenkään puoltamaton olis' eitteä voinut,
Että nyt ois toinen nopiammin tarttunna pyssyyn
Tai haluisammin lähtennäkään, kuin mielevä Pekka.
Pekkoa seurasi het' Kurun riipeä Matti ja sitte
Kohta sä kolmanna taas, Sakar', uuttera Pyylahen ukko.
Pyssyinehen nämä läksipä nyt jäless' arvoisan herran,
Kun tuvan heitti se, vaan toiset tulivat asehitta.
Mut pihallen ne kun pääsi, jo astuivat aikailematta
Suksilleen siliöille ja hilppaina riensivät eelleen.
Niinkuin hanhien parvi, ku jättääpi liitävin siivin
Järvet Pohjolan jäätynehet, seuraa yhä kutsuu
Lauluilla, huudoilla huojentaen noin vaivoja lennon,
Niin kytät eellehen aukiolla'i nyt lens' lumisella,
Kertoen toisilleen mikä milloinkin lyhyesti
Jonkun miellyttävän uro-työn omansa tahi muiden.

Ääneti tok' Kurun riipeä Mattipa eellehen siirtyi;
Hän vähemmin, näet, huol' omistaan uro-töistä ja muiden,
Kuin sulaisen tuon Heddasen kanss' hoviss' yhtymisestäään.
Vieläpä nyt ihanan näki eessähän niin, kuten äsken,
Kukkia hyrryttävän tahi katsovan rihkama-loistoo;
Vai'eten mielessään tätä vaan yhä muisteli Matti.

Viimein olkoa nyt hänen vanterataan kepeästi
Komsarjus taputtel' täten lausuen lauhkehin äänin:
"Sullako ei, vieras, ole myös, mitä kertoa, hupaa?
Ääneti noin elä oo, sinä kunnian miehenä joskin
Vierot kertoa töit' omias, kuten niist' isoellen,
Sillä sä et tosin uunilla vaan ole viettänyt aikaas,
Sen todistaa ryhtis tuo reima ja syntymä-paikkas.
Aina ma kiitettävän Kurun lintuisen kappelin kuulin
Miehien vuoks urhoin sekä kyttien taitaviensa,
Joiden on ansio myös petojen perihukka jo siellä;
Parhain no ymmärtää toki talvella karhuja kiertää.
Sielt' olikin kotoisin tuo kontion-nahkani oiva,
Eilen kun möi Ryssät; sen vertoa kooltahan ei oo
Koskaan nähtynäkään; se on kauheaa vieläki nähdä.
Mut sano, ystävä, ootko sit' uskaliasta sä nähnyt,
Keihäs jonka sen kaatoi; se kaadettu, näet, oli keihäin".

Vastasi nyt hällen ylös silmäten riipeä Matti:

"Kunniotettava Komsarjus, kaks vaan oli meitä,
Mä sekä uskollinen tover, jotka sen yksinnä löimme;
Mut toki vaaratta ei, sill' ennen kaatamian'pa
Ei ole ykskään ollunna näin ylen tuima ja vahva".

Arvokas herra, sä taas sanelit hyvin kohteliaasti:
"Kas, miten nyt toivon' niin äkkiä tässä jo täyttyi!
Eilen kohta kun, ostettuan' tämän kauhean taljan,
Ällällä silmin mä näin sen kysine jänterenensä,
Urhoa kaatajata'i koljon teki mieleni nähdä.
Siis puhu nyt koko seikka; mun on hupa kertoa sitte
Tuota, kun ystävinen' reess' istun ja vauhdissa talja
Kiiluvin hampahineen lotajaa perälautoa vastaan".

Noin sanoi; mut heti kuuntelemaan tähän hiihti jo muutkin,
Matti kun mielellään nyt miesten keskessä alkoi:
"Karhun kiertäminen miten käy, pesä myös miten löy'tään
Syksyllä, tiedättehän; sen teimme me, kuin isät ennen.
Mut ohi kun mennyt oli Joulu ja metsien nietteet
Kasvanna korkeammiks sekä hankiki kuortunna päälle,
Keihäillä, pyssyillä pois jopa läksimme kimppuhun otson.
Het' tämä paikoillaan, mihin syksyllä jäi, tavattiinki
Nyt havu-kyysässään katoksess' ylen korkean kuusen,
Jossa se huoleti vaan piti talv'-asuntoo lumen alla.
Mutta nyt arvelin kahdappäin: jokohan koh'astansa
Pyssyni lauaisen lävite pesän ampuen otsoon,
Vai lymystään ajanen väkevää tätä huudolla ensin.
Sen pidin tok' parhaana, mit' ensinnä arvelin; sillä,
Jos heti kaataisin tuon, minun kunnia yksinnä oisi.
Siis viritin hanan nyt sekä laukaisin pyssyni sinne.
Mut möristen peto vimmassaan jopa töytäsi ilmi,
Hyysältään lumen puisti ja kämmenin raivasi tietä
Hirveenä aukossa vaan seisten vihan-säihkyvin silmin.
Nyt tover' uskollinen myös pyssynsä heti nosti,
Tähtäsi kiirehin, mut tuli nuoruuden hänen petti,
Luoti kun silpasi vaan vähän kalloa kauhean koljon.
Mut, kuten ryskävä tuulis-pää, ylös hyökkäsi karhu
Nyt toverin' päälle, kuin ukkosen nuol' tahi pilvyys,
Maahan paiskasi härhailijän ja sen paikalla voitti.
Hämmästyynnä mä nä'in, havin kuinka se kysin ja leuvoin
Hirmuisin nyt poikaa tavoittel' sitä ruhjoaksensa,
Ennenkuin minä keihäällä'n' ojetull' avuks ehdin;
Mut pelotonna kun tään syvähän mä sen kurkkuhun syöksin,
Niin vihan kääns' minuhun levittäin kidan hurmehisensa,
Kiljui ja koiviltaan vapisten kävi keihoa vastaan
Etsien nyt mua taas kápälin, suin, silmin ja hampain;
Turha koko ylläkkö ol'; mikäli tämä ryntäsi, minä'i
Vaan sikäli väistyin terävää yhä vääntäen rautaa,
Kunnes se tyhjentäin verensä lumellen punavulle
Jalkaini juurehen vaipui, ja henk' örinällä jo läksi".

Kuultuansa hyvillään Matin riipeän tuot' urotyötä
Suksin suljuvin nyt taas kaikki jo kiisivät eelleen.

NELJÄS RUNO.

Talvinen aurinko ruskotti tuoll' itärannalla taivaan,
Kun kytät into'uneet nyt ehti jo kuusikko-saareen,
Hangestaan joka vehreenä nous' pako-paikkana hirvein.
Hiihtäjätään heti kuus' ajamaan panivat ne jo näitä,

Ampujien mukavat väijykset taas valitessa.
Nyt raju-huudolla jaht' alettiin. Pelästyin läpi metsän
Teiriä, pyit' ylähä pyrähtel' sekä metsoki joskus,
Täyttäen pyssyjen pauke ja huuto ja muu jyty tienoot.

Mut tilavass' yhä vaan tuvass' istuen kumppaninensa
Ahkerahan huvittel' pnnapöyheäpartainen Ontro.
Piiat rukkinen sekä ontuva, rampa Rebekka
Vaani piti seurata heille, kun rengit ol' ehtinnä metsään.
Veikot nuo iloisat pöydän ison ääressä joivat
Vaahtoavaa oluttaan ja sen vieläpä viinalla mausti;
Niinkuin juurilta puut puron huuhtomat nuo kevähällä
Ilman vaivattahan lehitty, vihannoipi ja loistaa,
Niin nämä pöydän ympärillä'i nyt yhdessä istui.
Joukosta' yksinähän nuorin, tuo pulskea Topjas,
Hommasi vaan, ett'ei olut uupuisi haarikkahassa.
Tää kuta uuraammin Hedan askare-huoneessa juoksi
Tuot' asiaa ajamassa ja juonnistaan seka'unna
Katseli naista' ihanaa, sitä kiihkeämmäks kävi lempi.
Eip' ollut mikähän Arkangelin neit' tahi Wienan
Hannalla kasvava impi sen huikkelevaa sydänt' ennen
Kietomia; tykki se vapaana vaan, kuin lähtehen suoni.
Hurmoksiss' oluesta ja neitosen kauneudesta.
Nyt hän juoksi ja tanssi ja nauroi ja itkiki vuoroin,
Kunneikka, kuin vihuri', äkkiä hän kama-raskahan laukun
Siepaten selkähän kiisi' pihallen. Heti säikähyksestä
Pu'ottipa nyt tuopin tuo rihkaman-tuntija Ontro.
Penkiltään ylös hyppäsi hän ajamaan pakolaista
Joutuen ensin porstuahan, pihallenki jo siitä;
Samaa vauhtia myös kamariinki jo rientänyt oisi,
Koirat Bakko ja Jääkeri jos ei ois etehen sen
Ulvoen seisattuneet ahistettuansa pakolaista.
Kun näki nyt, miten tuimina vielä oven eessä ne haukkui,
Pelvolla alkoipa siis viheltäin, hymyen hyvittelä
Niitä ja polvihinsa läpäten turhaan nimittääkin,
Kunneikka lakkaristaan sai kiiltävän rinkelin viimein.
Kahtia jaettuna sen molemmin käsin tarjoen hiipi
Askel askelelta' ylös rappuilla sekä heitti
Koirille luusien nyt palaset. Nämä kahmoi ne kohta
Puol'-äristen, mut ehjänä pääs' kamariin tuki Ontro.

Siellä jo polvillaan avo-laukun ääressä Topjas
Tempoili rihkamiaan, kuin oisi ne syttyynä tuleen;
Myssyn tarpeita, silkkejä, nuttuja, helmiä heitti
Ehtimiseen esillen. Vaan hämmästyksissä Hedda
Kangas-puista' ylös ailahtain jopa sukkulan laski.
Mut heti ves'-silmin nyt huusi jo pulskea Topjas:
"Kai, ota kai, sulo neit', kun vaan saan suikata suutas".
Virkkoi, ja suutelemaan ihanaista jo paikalla riensi.

Tuon ovest' äkkäsi nyt punapöyheäpartainen Ontro,
Säikähtyynä kun syöks' sisähän; kuten siivekäs haukka.
Veljen niskahan lens' huutain Hedallenpakin ynnä:
"Ei, ei! neit', elä koettelekkaan, elä kuuntele häntä!
Houkkion tuon köyhän oma ei repun russakka ees oo,
Saatikka silkki; se vaan tomussa' ympäri noin ryvettääpi
Kankaita, karttuunian', hyvin arvolta puol'-sadan ruplan". —
"Voi, Topias, sen ruoja mik' oot!" näin huusi hän tarttuin
Käellähän toisella tuuheahan taka-tukkahan veljen
Rehkiän, toisella taas selin kyyryssä noukkiel' ynnä
Pois tavarat näpeästi ja pisti ne laukkuhun jälleen.
Mut ne kun ol' koonnut, ett'ei niin helmeä jäänyt,
Laukun jo otti ja pois meni, koirien taas ahistaissa.
Veljeä, kuin varsaa, tupahan taluttain hiuksista.

Toistapa mielessään älykäs toki arveli Ontro,
Korjattuaan tavarat, kuin jättää nuo kosi-tuumat.
Ensinnä pohjahan kuitenkin hän joi oluensa,
Pyyhkäsi pois vaahdon, mikä viiksihin tarttui ja partaan;
Tehtyä sen kosimaan meni eestä nyt armahan veljen.

"Hedda!" jo huusi hän kohta, kun huonehesen tämän pääsi,
"Herttainen poika se on, Arkangelin tuo jalo poika;
Hei! ota miehekses tämä kaunoinen, pulskea Topjas.
Näitkö sä, kuin lihavahka ja kuin puna-poski ja -huuli
Poika se ol', hiukset miten, arvolta kiiltävän nädän,
Otsalla sen tasan riippui ja varjosi niskan ja posket?
Entäpä leuvalla'i tiheästi jo pistävän parran!
Kohta se rintahan yltääpi, kuin ketun tuuheaa häntä.
Herttainen poika se on, Arkangelin tuo jalo poika;
Hei! ota miehekses tämä kaunoinen, pulskea Topjas.
Jos taas tanssimahan kannoin tahi varpahin lähtee,
Moint' ei nähty; se jos, kuin kakkara, vaikkapa viskau
Litteenä lattiahan, ylös siitä jo nuolena kimpoo.
Tanssi se verraton on, samoin käten ja säärien heitto,
Lauloipa, potki ja näppi ja nauroi se tai vihelsitte.
Herttainen poika se on, Arkangelin tuo jalo poika;
Hei! ota miehekses tämä kaunoinen, pulskea Topjas.
Siitäpä lie vähä, jos päissämme me ryömimme joskus;
Emmehän juo yhäti, tätä teemme me vaan hyvin harvoin.
Talvi on, neitoni, kylmä ja kulkijan laukku on raskas;
Vierais' oltua suin kuivin, näet, rosvojen vuoksi,
Juomme me ol'tta, kun tuttavien luo joudumme sitte.
Herttainen poika se on, Arkangelin tuo jalo poika;
Hei! ota miehekses tämä kaunoinen, pulskea Topjas.
Käy Arkangelihin; sulo on se ja an'-tavarainen,
Silkkiä saat vaatteeks sekä hopee-ruplia ruuaks;
Suomi on köyhä ja metsiä vaan sekä vuoria siellä.
Siis Arkangelihin asumaan läh'e rannalle Wienan!
Ontro se on varakas punaparta ja sen veli myöskin.
Herttainen poika se on, Arkangelin tuo jalo poika;
Hei! ota miehekses tämä kaunoinen, pulskea Topjas!"

Virkkoi, ja het' povi-kätköstään setelikkähän, suuren
Lompakon otti ja heiluttel' sitä kattohon ylhää.
Kuin kepeät perhot, jopa huonehen ympäri purkui
Nyt puna-, valko- ja sin'-setelit; tuhatta'i hyvin viisi
Ruploa laukuili lattiahan, sekä säihkyvin silmin
Niiden alla ja pääll' äverjään iloin hyppeli Ontro.

Järkevä Hedda jo nyt hänen jättipä yksinnä sinne
Räyhäämään, kosimaan, sekä pois salihin meni rouvan,
Jossa se luk' pesu-vaattehitaan ylös kirjahan pannen.
Nauraen kuunteli tuo, miten Ontro nyt ol' kamarissa
Teuhanna; vaan lukunsa seka'ui Hedan kertomisesta.

Mutta kun yksinähän punapöyheäpartainen Ontro
Jäi, heti unhotti lemmen ja lakkasi koikka'uksistaan.
Hartaana pois setelit, käsiltään vapisten, hädin noukki,
Suuteli niitä, jo vaikk' oli tehnyttä sen tuhannesti,
Pisti ne lompakkoonsa ja tuon, ilost' irjuen viimein,
Turpeena taas povehen sekä läks' tupahan alas jälleen.

Siellä jo pois lemmen kivut tanssaili pulskea Topjas,
Tuskin jaksaen keikkua pään tähän huikenevaisen.
Nauraen yht'aikaa sekä parkuen tok' piti itse
Nuottia hyppyynsä, jota letkuvin koetteli polvin,
Kunneikka sääret petti ja pää, ja hän kaatui jo maahan
Jättäen noin sydämen haavat unen lääkittäviksi.

Semmoinen ol' tämä, kun punapöyheäpartainen Ontro

Nyt kosi-matkaltaan tupahan tuli taas hyräellen.
Tuumaa kaks tulijan oli mielessä. Äärehen pöydän
Astui ja nurpeellaan tirkisteli tuoppihin tyhjään;
Mut sitä täyttämähän toverin pani partavan kohta.
Arveli taas sitten, mihin kaatunehen velyensä
Sais levollen, ett'ei tämä, pitkänähän kuni loikoi
Lattiall', estävä ois hänen tanssianssa sekä muiden.
Kohtapa myös sopivaks näki nukkunehelle jo vuoteen
Olkisen rimpilä-tyynynehen lähell' uunia tuolla,
Jollen raukeansa ruumiin oli vanha Rebekka
Laskenna rauhaan nyt, kupehellahan kirjava kissa.
Siihen Ontropa vei oluesta jo raskahan veljen
Miel'-hyvillään hymyen, unen kun näki tuon sikehimmän.
Laskihe polvilleen, olkaa nykäs' ämmän ja kuiskas':
"Väistäypäs vähän tuonemmaks, hyvä, vanha Rebekka,
Uunimmalle ja, pois sylistäs aja hyrräävä kissa
Viereesi sen sijahan saadaksesi pulskean poi'an!"

"Hyi!" huus' nyt hypäten ylös ontuva, rampa Rebekka,
"Hillitköön piru riivatun suus, peto partava, räähkä;
Sainko ma nukkua tuon jumalattoman lenkahuksilta?
Saapiko rauhaa, jos virunee täss' yötä ja päivää?
Viel' ajan että mä nä'in, jona tuo pakanallinen hylky
Maan häpeäks ylen ympäri käy!" Näin rääväten ämmä
Ryssän naamahan nyt vapisten jopa kii'ätti kissan.
Säikähtynnä ja sylkäisten partaan tämä senpä
Tarttui ja kasvot kynsittyään vila'uksessa lensi
Uunille, jost' urahtel' silmin palavin pimiässä;
Mut sijalleen asettui taas malttuva vanha Rebekka.

Siihen jäipä nyt Ontro ja pyyhkien leukoa käellään
Noitui ja hiljakseen muris', ihmettel' sekä nauroi,
Kunneikka olven joutuvan vuoks heti vaurio haihtui:
Laahasi veljen pois vuoteeltahan vaaralliselta,
Penkille sai ja nyt itsepä haarikon äärehen istui;
Piikojen raikea nauru kun rukkiensa levätessä
Viel' yhäti kajahtel' ja Rebekkaki vuoteelle istuin
Kissan houkutti pois viereensä ja taas pani maata.

VIIDES RUNO.

Noin hoviss' oivassa nyt tuo Ryssien hilpeä joukko
Päivän juomalla vietti ja vuoroinpa myös kosimalla,
Ollen kyttien riemuna taas jahin huuto ja pauke,
Mutta kun ei enähän sädett' auringon lännessä nähty,
Saarella hirveäkään ei kaatumatontapa ollut.
Kuus' nyt hiihtelijää jääden vahiks saalihin moisen
Hangellen istuhikse kehäss' äärehen ruu'an ja viinan;
Mut heti Pekka ja Komsarjus, tuo arvoisa herra,
Lammin kiiluvan poikki jo verkkahan läks' kotiansa.
Taas sen matkoa niist', ett' oisippa lentävä luoti
Maalihin ehtinnä, vaan ei sattumia, ähkäen liukui
Pyylahen äijä ja sen vähän ta'ampana riipeä Matti.
Niinkuin varjot pilvien tuoll' ajamain rajtuulen,
Jääll' edelleen kilpaa silehin nyt kiisi ne suksin
Hiihtoon harjauneet molemmat sekä siit' ylen kuulut.
Ol' veto lyötynä, näet: hovihin joka joutuisi ensiks
Juhtoja hankkimahan erän saadakseen tämän kotiin,
Sillepä tappaavan maksaa tuli ryypyn ja olvet.
Vanhan rinnalla ei susikaan pysynynnä nyt oisi,

Kun vedon vuoksi hän lens' eelleen; mut riipeä Matti
Vaan häpehissähän seurata pyys' yhä lykkien sauvoin.
Mutta kun ahtehesen talon viettävähän tämä joutui,
Kohtasi hän Sakarin, ku jo pöyhkeenä re'ell' esimmällä
Seisoi ja kaks varsaa toi irtainta'i jälessänsä.
Vanhus Pyylahen nyt hyvillään puhui, kun näki toisen:
"Muista, Matti, se vaan, olut että ja ryyppy on valmis,
Hirvien kanssa tän'iltana kun tulen lämpöä hartoin".
Virkkoi, ja löi hevoistaan. Vaan Mattipa, mielessä Hedda,
Het' kävi kiini jo ohjaksiin, ei heittäen niitä,
Kunneka sen vaimoks isä vanhalta ol' anonunna.
"Kyllä täniltana", näin sanoi hän, "saat olven ja ryyppyn,
Lupaa kesken kiirehen vaan, Sakar', yks' minullen taas,
Lupaa tässä jo vaimoksen sulo tyttäres Hedda".

Vastasi nyt hymy-suin hänellen Sakar' rehtevä äijä:
"Mun ei tehtävä oo vuotees, hapatettava rokkas;
Mult' elä siis kysy, mut lupa tyttären' on lupa munkin;
Vois' kera huonomman, jopa huonompaanki se mennä".
Lausui, ja hoi'asten hevoisellehen riens' sitä tietään.
Mut tupahan ilo-mielissään meni riipeä Matti.

Ei tuvass' ollunnakaan sulo Hedda se, nyt jota etsi;
Ylhäällä istui se, näet, taas yksinänsä kamarissaan
Toimessa kohta jo kankaansa juovikkahan päättää;
Ryssät vaan oli siellä ja ämmäki vaivainen ynnä.
Vasten uunia istui nyt ääneti vanha Rebekka
Kurtun'na, kun venyi taas hajallaan nuo partavat äijät
Ei vali-paikoilla, mut mihin kaatunehet oli kukin.
Ei nämä valvonnakaan, vaan päihtymys-unt' imelästi
Nauttivat huumoavaa unohuttaen matkojen vaivat;
Tuoppia hoit' yksin punapöyheäpartainen Ontro
Päissähän autuaallisna ja katseli toisien rauhaa.

Mutta kun nyt o vess' äkkäsi hän Matin riipeän tuolla,
Lensi hän penkiltään ruveten ilo-tanssihin kohta.
Parkuen, laulaen niin se nyt askelin niittasi siltaa,
Että sen koikkauksist' ihan säikähyksissä Rebekka
Soppehen piiksi ja ristissä käet kiros' ilveitä hullun.

Kyll' oli tanssiki tuo mieleen Matin riipeän; mutta
Heddoa ois pikemmin tavannut toki; siis heti Ontron
Seisatti kesken vauhtiansa ruveten pakinoimaan:
"Tanssin-taitava vel', hei! jos sinä noin kepeästi
Liikut tahtia noutaen vaan ylen hilpeetä yksin,
Tokkohan ees tupahan nuo mahtuisi hyppysi vilkkaat,
Polskassa jos neidon sulon kanssa sa' pyöriä saisit?
Mut sano missä ne kaikki nyt on verevät talon pii'at".

Vastasi taas hällen punapöyheäpartainen Ontro:
"Siitäpä viisi, mihin juossunna lie nuo muut pihatöilleen,
Heddoa vaan kaipaen ihanaa, kutoen joka istuu
Ylhäällä tuolla; se, näet, oluen hyvän keittää ja myöpi.
Kohta se näyttähikse käessään taas vaahtova tuoppi".
Nyt hyvillään istui sitä vartomahan Kurun Matti.

Mut samass' ilma'utui ovessa'i ihanan ruso-posket,
Kun tuli käämimähän lankaa hyvin loistavatansa.
Haarikko käessä' oli myös olut-vaahdon kastelemassa
Siirtyessään ihan, kuin koin-tähti, nyt äärehen pöydän,
Jolloinka sai hymy-silmäyksen taas riipeä Matti.
Vieläpä näin sanoi: "het' täytyy sinun, arvoisa vieras,
Riita se ratkaista, tytön toisen kanssa ku mull' on:
Kumpiko toiseltaan on kirjasen neuloja saava?
Jos jahill' oot parhain osannut sinä, niin minä voitan;
Mut taas Pekka jos on, niin veikkamme voittaapi toinen".

Virkkoi, ja säikehen kääri jo pillille käämiäksensä.

Heddoa nyt likemmä kävi istumahan Kurun Matti,
Sai tulen piippuhun täytettyyn pärehestä ja lausui:
"Neit', elä niin neulaa pane vierahan onnelle täst'ees;
Niin kävi jahtimme, näet, minä ett' olen kaatanna kaksi
Hirveä, neljä kun ammuttiin, yh'en vaan Komisarjus,
Niin myös Pekka, mut on parahin toki laukaus senpä.
Katso, jahti kun loppui ja valmihit oltihin lähtöön,
Laukasi pyssynsä Sakar', rannalla yksinnä ollen,
Ampui ja äänin korkehin huus', kuten ukkosen ikään:
'Tänne kiirehin, hoi! toverit, ladatuill' asehilla!'
Eipä nyt ois ykskään. joll'ei jänö joutuva, mennyt
Kiistaan juoksija-palkinnost' etevän Pekan kanssa:
Niin riens' eelleen tuo heti kuultua kaikuvan äänen.
Kantaan nyt minäkin jouduin sekä nä'in, miten ampui,
Nä'in, miten karkova hirvi jo kaukana tuoll' lumisella
Lammilla laukkasi ehjänä pois, kypälästä min ehti.
Mut minä purskahdin nauruun väkiseen sekä lausuin:
'Ystävä, mielesi missä nyt on, kun toella sä ammut?
Pilvehen noin kaukaa pikemmin, kuin hirvehen, osaat'.
Äissähän ääneti nyt asehen jalon tempasi käestän'.
Silmälle vei heti sen sekä laukasi. Huudah'us ihmeen
Seurasi ampumataan, kun loitolla koipeva hirvi
Taukosi, nous' pystyy ja jo hangelle syöks' verehensä.
Miehen muistihin laukaust' ei tämän moist, ole nähty. —
Mut mitä juttelen nyt jahistamme? Sun on, kukaties!
Morsius-antia mielessäs, kun lankoa käämit
Liiviks ehkä jo miehellen, sydämes joka voitti?"

"Hoh, hoh!" huokasi nyt tuo ontuva, rampa Rebekka,
Kurtun'na luon' uunin joka istui ja nuojuen hiljaa
Leuvan ryppyisen lask' nojahan molempain käsiensä:
"Hoh, hoh! oisipa niin, kuin nuorena, pulskea vielä,
Jolloin ma lak'mannin käräjiss' olin palvelemassa,
Terve, turpea, loistava, kuin mikä hehkuva hiilus;
Tietäisin tok' paremmin, miten käyttähitä tytön sopii.
Herra jo mon' isoinen, minuhun joka koskea tohti,
Rievunpa sai naamaan sekä kauhasen vettäki joskus.
Silloin kaikkien kanss', tulevain, meneväin minä enpä
Tahtonut istua juoruen noin, kuten löyheä Hedda
Vieraan kanssa ja ei siten käämimisestähän pääse".

Noin sanoi; mut moite syvästi sulo-neitohon koski,
Joksi se siis lentäin punaiseks korineen tuvan heitti.

Mut samoin, kuin apajas, nuottaa kun tyynehen illan
Luo kalamies, aluss' ei väräjä koho-kaarujen luon'ees,
Kunnekkä tuo supistuu, kalat ahdingossa jo hyppii
Ve'est' ylähä sekä kiehua näin vähin lainehet alkaa,
Niin, mikäli puhuessakin aattehensa supist' akka.

Miel' sikäli kävi vierahan myös tyvenestä ja kuohuun.
Suuttun'na penkiltään hän nous' sanoen vihaisesti:
"Vanha Rebekka, jos uunillas nokisella sä ennen
Pois lemmein kujehist' ajaisit rusakat sekä sirket,
Kuin iha-juttuja ihmisien sekoitat sekä estät,
Niin olisi päiväs sula rauha ja yös lepo tyyne;
Et sinä kuin viisas nyt käyttäi, vaan kuten hullu".
Noin puhui; mut sanall' ei tähän vastanna vanha Rebekka,
Nuojui se vaan hiljaa sekä hohhoahan yhä kertoi.

Mut samass' ulkonakin nähtiin läpi ikkuna-aukon
Pekka ja arvoisa Komisarjus tämän seurana ynnä.
Sinne Mattiki nyt meni pois tupahan vihan jättäin.

Vaan kun tullehiden luo joutunut ol', sanoi oitis:
"Pekka, jo o'ot kerran puhe-miehenän' onnella ollut,
O'o nyt vielä ja käy, jos herrasi ei sitä kiellä,
Heddoa het' kosimaan minullen, sitä, näet, minä pyydän;
Kaikki, mit' entinen vaimoni sai, lupaos hänellenkin".

Suostuen kohta jo Komsarjus sanoin lempehin lausui:
"Noh, mene vaan, talon' jos parahinki jo jättääpi piika,
Piikoa viel' etevämp', yhä lemmitty, kuin oma lapsi;
Mut jos tarjoma tää mieleen Hedan on, kuten luulen,
Niin kemu-tanssiakaan tuvass' ei tänä iltana puutu".

"Hei, hei!" nyt sanoi taas tuo sangen mielevä Pekka,
"En toki morsion naurettavaks mene, kuin puhemiesnä
Kerjääjän, joka ei tupakkaakaan saa omin neuvoin.
Jos puhun, niin oluen sosis' ensinnä kieleni päästää,
Vieläpä sulhais-lahjojakin tah'on morsiamelle".

Naurahtain heti Pekkoa käsk' ylähälle jo herra,
Olven hankki ja torppari joi hyvillään tämän loppuun.
Mut tupahan jälleen meni pois Kurun riipeä Matti.
"Ontro!" jo huusi hän tullessaan oven suuss' ilomielin,
"Silkkinen huiv' esihin nyt laukustas; minä ostan!"

Pilvi kuin tuo kesäinen ukon-nuolen kahtia lyömä,
Niin ilosta'i nyt silmäsi loist', tämän kuultuas, Ontro.
Kauppaa hieroa, tinkiä ei nyt ollunna aikaa,
Puolet het' toki tingittiin, ja jo riipeä Matti
Näälälleen saman tien salihln vei ostetun huivin.

Tää kun ol' olven juonunna vaan sekä saanunna lahjan,
Uljaana ryhdiltään toimeen meni luo ihanaisen.
Nyt joka ääressä kankahan taas kamarissahan istui.
Tultuansa sijan otti hän het' tulen räiskyvän eessä,
Piippuhun pisti ja, hiilosen kun sai sietävin sormin,
Verkkaisehen sytyttel' sekä hetkisen ääneti poltti.
Mut sulo Hedda se sukkulataan vaan heitteli sievään.
Kotvasen taas aikaa kun ol' istunna Pekka jo siinä.
Astui hän ees sekä kankaallen pani loistavan annin:
"Tään", sanoi, "nyt antaa sinullen Kurun riipeä Matti;
Lahja se on, jota ei usehin saa neitonen köyhä,
Joski se, kuin sinä, kaunoinen ois sekä kunnioitettu".
Noin sanoi, istui ja polteskel', taas jatkaen sitte:
"Anti se ainoa ei ole; tarjoo se itseänsäkin.
Mut näh'äkses, ettei sua mies ole pyytävä köyhä,
Niin tah'on kertoa nyt, hänen millinen on omastonsa,
Irtain, kiinteä, vaan etevin; mik' on halvempi, jääköön;
Kaikkea, näet, luetella en ehtisi hetkenä illan,
Kieleni liikkua jos, kuin haavan leht', olisikkin:
Mäellä on viirinehen tasa-latvainen kuus' ja sen luona
Taas hänen uhkea kartanonsa, huvitus kalamiehen,
Lammilla liekkuen kun kaukaa venehestä sen äkkää.
Alhaalla piirissä on tilukset hyvin aidatut aina,
Pellot, toukona milloin ja milloin taas kesannoilla,
Oivat on, kyllältä kun savi-pohjalla on väki-multaa.
Halmeet on antavat ynnä, kun liekkien raivoma metsä
On pakoitettuna heittäähän mehun viljely-maille;
Palstat taas kytö-maan, norojen joka keskellä loistaa,
Pitkistyy ojien yhä uhkuvien välyksillä
Saarten moisina kultaisien, kun joutuupi viljat.
Kiiltävän turpeeta viis hepoa'i hevin kyntääpi pellot.
Niityt on kelvolliset, pitäjään ylen ympäri kuulut,
Niin alavat, kuin korkeammat, neki raivatut aina,
Keväisin kukan-hohtehiset, suvin niitettävät taas.
Purra aituus-niittyjä ei saa koskahan hammas,
Kasvaissa niitpä ei pure muu, kuin viikate yksin.

Niin pian, näet, kuin maa heittää kevähäll' lumipeitteen,
Lehmät sen rehevät jopa lasketahan heti metsään,
Jossa ne laaksoissa saa hyvin raittihin, runsahan ruuan.
Pitkin päiviä nää kesäll' liikkuupi noin sekä nauttii
Vaan maku-ruohoa sammuttain janonsa puroloista;
Mut joka ilta ne taas palajaa koti-väen ihanteeksi. —
Vieläkö nyt tietää haluat, mihin määrähän karjaa
Pientäki tuoll' elelee suvell' lammin saar'-opotoissa?
Villava-lampaita sa'ast' osa puoli ja vuohia viides.
Ei ah'ista susikaan niit', urhea Matti kun ampuu
Innolla kaikkea vaan, mit' on raatelevaa alueellaan.
Siis menestyypi ne siell' lisäten yhäti sikiöitään.
Talvella ei lampaist' etuisist' olekkaan kovin huolta,
Silloin ne kerppuja vaan, näet, syö ometass' ylen kyllin;
Pitää vuohia taas, sen kerjääjä vois mitä huonoin:
Niin on sieviä nuo yhä etsimähän eläkettään.
Syöttämähän hevoistaan vieras jos joutuupi taloon,
Het' nämä heiniä raastamahan sen re'estä jo juoksee,
Kunneikka suuttun'na niille se ruoskallaan kurin antaa.
Katso, näin olen nyt kuvaellut vilpittä kaikki,
Niin talonsa, samoin kuin tilukset sekä viel' elukatkin,
Jos otan pois luvustan kukon valppaan vaan kanoinensa,
Joidenka on mieleen tuvass' astella rahvahan kanssa.
Kaikki se nää omajaa nyt vauras, riipeä Matti
Mielin tyytyvin, vieläpä myös, kuten herrana, käskee
Kolmea kunnan torpparia'i tilan viljavan alla. —
Katso, miehen tuommoisen, noin etevän varoiltansa,
Joihin on myös halu sen, jota hoetahan rikkahammaksi,
Tarjooi onnesi nyt sinullen omataksesi yksin:
Näin hän lupaapi, näet, sullen Kurun riipeä Matti,
Jos sinä vaimona sen hyvänsuopana, nöyränä aina
Päivällä vaan työnsä tasan pa'at sekä vuotehen yöllä:
Kaikessa saat emännän sinä vallan ja käskeä koissas
Renkiä, piikoja, lapsia: mut vaan neuvoa miestä.
Avaimet pidät itse ja min hyvänsä lukon avaat
Vapaasti, sekä kallihinta'i mik' on, voit omanas nyt
Pitää ain' ilo-mielin, ja ei enähän katehesti.
Mut sinä jos mietit välisti jotakin ehoitelmaa
Vasten miehesi mieltä, on väistyminen sinun hiljaa,
Jos maanviljelyhyn se on koskeva tai rahan-hoitoon;
Vaan jos ruokaan, juomahan taas tahi vaatteen parteen,
Myöntääpi sen miehes saman tahtoen, kun sinä itse. —
Ellös, järkevä Hedda, sä siis enähän epäröikö,
Niinkuin mon', joka, häilyvätään vaan noutaen mieltä,
Halveksii etuaan voitettua toivoen toista;
Ei niin kukkava niittypä o'o kesäll' lämpöhisellä,
Lapseni, kuin on riemuisa tie yhä hautahan vievä,
Jos sitä vaan varotaan, ett'ei petä toivomme viekas;
Onnea, näet, mihin nauttimahan pysähdymmeki hetkeks,
Juokseepi toivo jo e'ell' osoittain kaukaa etevämmän;
Hullu se mielin seuraapi vaan sekä kaikkia hylkii
Tyytyen ei mihinkään, hänen kunneikka kuolo jo korjaa".

Virkkoi, ja silmäsi vait' ylähä sekä suitsevahansa
Piippuhun mielihyvin sormellaan poron pöyhteän painoi;
Neitonen nuor', älykäs taas lens' punaiseksi ja silmät
Alhaalla vastasi nyt huivin nipukkaa hypistellen:
"Sulta ma en salata taho, arvoisa, mielevä Pekka,
Kuinka ma siit' iloitsen, mua että on pyytännä Matti;
Kyllähän sen tiedät, mihin silmät neitonen köyhä
Hartovat tähtääpi aina ja myös sydän-pohjaiset aatteet.
Palvella vaikea on, jos vaikkaki palvelis' hyvää,
Maksustaan se kun saa vaivaa taas vaatia meiltä,
Raskaampi huonona on toki almuja syödä jo viimein.
Ei iloisempata toivoa siis tytöll' o'o elämässä,

Kuin omanaan emännäks pian päästä ja lempeätänsä
Miest' yhä palvella, ei väkisin, vaan rakkaudesta.
Usein, kun pol'in kangastan' tääll' ylhäällä yksin,
Aattelin näin: omoas milloin kutonetpa, sä Hedda?
Sukkulakin suljaht' käestän', tämä kun sitä kohtas',
Kyynelen juovais-kankahallen välisti tipahtaissa.
Siis, isä jos myöntää, menen mielellän' Matin kanssa".

Lausui; ja nyt ilost' itkien hän kätehen Pekan tarttui
Puistaen tuota; ja myös vanhus samoin itkipä itse.

Mut kun tehtävän ol' tämä täyttänyt onnellisesti,
Läksi hän pois tupahan ilo-viestinehen Matin luokse.
"Päätetty!" huusi hän nyt kädenlyöntinsä kajahtaissa,
"Joudu jo liehimähän nyt morsios armahan kanssa!
Itse mä taas hiihdän hakemaan pereheniki tänne".
Virkkoi; ja näälän jätti jo suksillaan silehillä
Kiitäen eellehen pois koti-torppahan miel'-hyvillänsä.

KUODES RUNO.

Honkien suojeleman nyt Metsolan pirtissä Anni
Poikane, tyttäreneen hiljaksehen yhdessä istui.
Viikon työ oli tehty ja rukki jo siirretty syrjään,
Vaikeni kangas-puut, ketäkään ei toimessa nähty,
Mut kuki penkillään jouten kädet ristissä istui
Huoletti kuunnellen, miten arvoisa kerjääjä Aaro
Polskoa elvyttävää huuliharpullaan surisutti.

Soittoa taidokkaan ois' viel' iloin kuultuna; sillä
Niinkuin kultainen kiel' helis' suussahan rautainen harppu,
Mut älykäs jopa herkesi näin puhuen hymy-huulin:
"Tässä mä niinkau'an, kuin suu minull' on, pelajaisin,
Mekkoni jos vaan nä'in sill' aikaa pestävän ynnä".
Virkkoi, ja päältään pois mekon riisui: nyt arvasi kaikki.
Nousiki het' sulo tyttö ja saatua pönttöhön vettä
Pes' mekon nyt puhtaaksi ja kuivamahan pani sitte.

Mut tuo taitava Metsolan Anni jo lausua alkoi:
"Aaro, se on hyvä, että sä, vaikk' avuton sekä vanha,
Siistiit aina ja et suvaitse noki-saastoa uunin.
Sentähen myös suopaa kä'et pestäkses sekä otsan
Annan ja veitsen karviakses pois harmajan parran:
Silmään, näet, tämä niin pistää, ett' on sinun musta
Leukasi poskinehen ihan, kuin saran korjatun sänki".

Hälle vastasi het' tuo arvoisa kerjääjä Aaro:
"Anni, sä taitava muor', minä missäki vieraana lienen,
Aina ma saunan saan puhdistavan ynnä kun muutkin;
Siks' ihon' on lumi-valkiakin, miss' alla on vaatteen,
Musta on muotoni vaan, käet kun sitä tahraa, ja ihveen
Tahmistuu tomukin sekä partani noin yhä kasvaa;
Sentähen ei haittaa, välisti jos vaan peseyn mä".

Virkkoi, ja valmistiin nyt siistaimaan. Jakun yltään
Sarkaisen heitti ja, siirryttyään sopen piilohon, hiljaa
Parran hankasi kuvastaan, käet pes' sekä kasvot.
Hyllyltä taas sitten välehen sai pellava-harjan,
Suor' hapenensa, ja norjina nuo heti niskahan lasiin.
Viimein astui hän nyt näkyviin ihanteeksi jo kaikkein;
Kerjääjän, näet, muotoa ei hänell' ollunna enään,

Mutta sen ryht' oli, kuin rusthollarin tai talonmiehen.

Kohta jo taitava Annipa taas pakinoimahan puuttui:
"Nyt päre-loistossa noin, kuten näyttäit, ystävä Aaro,
Kestään et, miten köyhäkin o'ot, kova-onninen oisi,
Kalleuden komean, näet, vertainen on näkö uljas;
Mut moni kummeksis', miten tuommoinen uhkeus onpi
Kasvanut uunien vierahiden noess' sirkkojen kanssa,
Eik' alueen keskell' oman viljavan, ei oman karjan".

Vastaamaan hänellen nerokas nyt laatihe Aaro,
Ensinnä nahkais-vartisen tok' povestaan savi-piipun
Otti ja töin sytyttel', mitä ol' perä-tuhkahan jäänyt
Korsia räiskeliäitä ja, saatuansa savun viimein
Suun imevän palkaks, jopa istui ja näin puhui jälleen:
"Mon' tosin voisikkin, jos Soinin tuolt' erä-mailta
Joutuisi nyt tänne, sukulaiseni tai ikä-tuttun',
Nähdessään mua näin päre-loistossa, kuin olen tässä,
Vois sanoa: 'kas, tuossa se on, hyvä Anni, nyt Aaro!
Moinen se ei ollut i'än, puuttehen sortama ennen,
Soinissa kun tilallaan eli viel' ilopäiviä, ollen
Virkeä, tyytyvä, kuin kuningas sekä kunnioitettu'.
Noin sanoa voisi se ja kyynel-silminpä minä'i
Kuunnella, mieleeni kun olo juohtuisi tuo kepeämpi".
Virkkoi, ja kiivaammin imi piippua räiskeleväistä.
Ylhää katsoen, mut vesi-helmipä poskella pyöri.

Mielin herkkenevin nyt vastasi taitava Anni:
"Kerjätä ois raskas alust' alkaen loppuhun asti,
Kerjäten raskaampi viel' lopettaa aluss' oltua kyllä;
Raskahin tok', jos itse on veistännä kerjääjä-sauvan".

Nyt tyvenempänä taas puhui arvoisa kerjääjä Aaro:
"Voip' Jumal' ainoa vaan sanoa, minä ett' olen syypää,
Muut elkööt; sepä ei minun mieltänikään yhä paina.
Joskus tok', hihan kun olen mekkoni karkean vienyt
Silmähän, sillä mä näen pisaran, jos mieltinnä kau'an
Soinin kontuan' oon, viljaa joka muille nyt antaa.
Mut jos vaihe'itan' tah'ot, taitava Anni, jo kuulla,
Noh, hyvä! kerronpa nyt, miten toella on käynynnä kaikki:
Kangas Soinissa on, tila neljän vertainen, joll' on
Metsiä, peltoja kyllä ja järvien rannoilla ruuhoo.
Tään isän' ol' perinyt talon tyttären kanss' ihanaisen,
Siinäki harma'untui, näöltään kesäinen kuten ilta.
Hältä se tul' mullen. Al'oin rauhassa vanheta minä'i
Istuen, kuin kuningas muka, Kankaallan' satoisalla.
Renkiä uuraita ol' yhä kimpussa auran ja kirveen,
Piikoja pirtissä myös, pojat, tyttäret turvana äidin
Kasvoi ja toivona mun, kuten taimet ympärillämme.
Moisena siin' istuin vero-kuorman maksan aina
Vuositain, kadehdittuna, mut ylistettynä ynnä.
Kunnekkä turmio tul' ilon ottaen. Halla jo pan', näet,
Korjaamattoman viljely-maan', pedot raatelevaiset
Karjani haaskasi. Näin meni talv' ohite toki vaivoin.
Ruista ma lainasin nyt maksaakseni syksyllä; mutta
Ruist' ei antanna syys, toi vaan jää-puikkoja tähkiin.
Rengit ja pii'at nyt talon jätti ja jäi vero laimiin,
Henk' kysyi leipää, mut vaan pettuja uunissa kuivi.
Niinkau'an kului päivämme tok', kuin lehmien tähde
Maitoa antoi, ja noin ravinnoks valui pettuki vatsaan.
Viel' yli joulun myös retostimmepa, kuihtuen vaikka.
Mut kotihin kerran kun taas takan pettuja kannoin,
Outoja miehiä nä'in ovessan'. 'Veli', virkkoi jo toinen,
'Maksa velkasi nyt, tänähän välttääksesi ryöstöö'.
Hämmästyynnä mä vastasin: 'Ei, hyvä herra, se anna

Olla, kunnekkä mun Jumal' auttaa voimahan maksaa;
Pettuja syömme me nyt'. Ei vastaten taas tupahan ne
Läksi ja seinältä pois vähät työ-kalun' otti ja vielä
Kai, mitä vaatetta vaan jälell' ol', ja ne vei rekehensä.
Itkien olkis-vuoteellaan hyvä vaimoni istui
Ääneti katsoen tuota ja vaan nukuttaa koki lasta,
Syntynyt eilen ku ol' sekä siin' inui rinnoilla äidin.
Miehiä seurasin nyt ulos kantaen viimeisen pantin
Jähmeä-mielenä, kuin tuo kirvehen puistama honka;
Vaan ulos tultua taas pidettiin heti arvio, mutta
Velkaani ei puoleks tämä täyttännä. 'Vel', sanoi vouti,
'Tää vähän on, mut lypsäviä'i sull' lehmiä lienee?'
Virkkoi, ja läks' omettaan sekä karjani löysiki helpoin,
Tuolla ku pilttuissaan ruokaa yhä ammuen seisoi.
Päästettiin lavimet, ulos yksi ja toinen jo ve'ettiin,
Vaikkaki nuo hädissään tenien sijoiltaan eros' surren.
Kuus taluttiin rekehen, mut seitsemäs huono, ku vastaan
Ponnistel', jätettiin mullen; meni kaikki ne näin nyt.
Ääneti pois tupahan mä jo läksin ja sain oven auki.
'Armas Aaroni', nyt polonen puhui vaimoni oitis,
'Laittaos, että mä sammuttaa saan jollaki nälkän',
Maitoa tilkka hyv' ois, jano on, laps' tyhjeä imee'.
Noin sanoi; mut silmän' pimiäks kävi. Tuskinpa pääsin
Pilttuullen esihin. Siell' lehmäni riippuvin päin nyt
Surren pahnoja pur'. Käsin värjyvin het' nisihin jo
Naatunehen utaren tartuin sekä koettelin turhaan
Milloin yhtä ja milloin toist' — ei niin pisaretta!
Nyt kovemmin epä-toivossan' puristin; veri pelkkä
Vaan ulos sirkoellen punas' hiukkasen pohjoa rainnan.
Raivona, niinkuin kontio, kun povess' särkeepi keihäs,
Taas tupahan läksin, otin vartaalta leipäsen, mut, kun
Kirveellä lohkasin tuon, petut ympäri mustina lensi.
Pois toverilleni vein palaset sanoen: tämä jäi nyt;
Syö sekä lastasikin ravitse. Palan otti se yhden.
Ääneti vaan käessään sitä käänteli, katseli, kunnes
Lastansa sylihin likistäin kuvolleen jopa taintui.
Suksille astuin ma nyt sekä naapurin luo heti kiisin,
Tuo mua kun likin ol', vaan piipun väl', kuni rientää:
Tultua näin perillen avuksen' sitä huusin ja kohta
Antoiki, kuin veli, hän mitä viel' oli säästöä hällä.
Taas kotia palasin, selässäp' vähän leilissä maitoo;
Mut tuvan kun pääsin ovelien, jopa surkea parku
Kohtasi sieltä, ja kun sisähän menin, lastani kaksi
Vanhempaa ihan äänessä itki ja äitiä pu'isti
Toinen käestä ja toinen taas kiharoist' hi'uksista;
Mut tämä tönkkänä vaan lepäs' ääneti; näet, lumi kuolon
Posket peitti jo jäähtynehet, samoin yöki jo silmät.
Tuo oli loppu, ja noin hävitettykin ol' jalo Kangas. —
Taivahasen käten' nyt nostin sekä tarttuen sauvaan
Läksin jo pois; takanan' vedin kelkassa ees sikiöitän'
Kerjäten, harmaja-päänä jo, näin pitäjistä ja toiseen.
Murheeni aikapa tok' lievitti ja lapseni armaat
Taas kukoistuu taloloissa ja itse mä tyytyen pyydän
Leipäni, näin pelaten huuliharppua vaan, kuten sirkka
Lehdellä nuutunehell' laulaa, vähän ehkä on poutaa".

Mointa se kertosi nyt tuo rehtevä Aaro ja häntä
Heltyn'nä kyynelihiin kuul' lempeä, taitava Anni.
Mut lopetettua sen hihallaan tämä kasvoja pyyhki,
Huojuutti päätä ja nyyhki ja niist' neneään sekä juoksi
Lihaa, muikkuja, voita ja kaljoa tuomahan, kyllin
Ruokia pöydällen latoen, ja nyt Aaroa vanhaa
Niskast' ottaen vaatipa, vaikk' oli syönnä, syömään.

Söikin tää, kuten arvoisa käsk'; nyt joutui jo Pekka,

Astuen porstuahan oven kitkavan aukasi kohta,
Pois jaloistaan koputtel' lumen, kunneikka uhkeena astui
Nyt peremmäks paikkaan, joss' yhtyyppi kulmassa penkit.
Mutta kun pöydälle sai reuhkan sekä piippuhun tulta,
Niin savun hartaamman vetäen puhui näin hymyhuulin:
"Veljesi, Anni, nyt ei Hedan luot' ihanan hevin irtau;
Niinkuin koukussa hauk' on Matti jo kiini, ja jos nyt
Vaan haluat, lähetään heti kohta tän'iltana kaikki
Yhdessä kihlaiset pitämään iloiset hovissamme".

Virkkoi; ja nyt sanoman tuon kuul' iloin, ihmehin kaikki.
Paikalla kasvoiltaan seleten meni taitava Anni
Kistun luo pukemaan päälleen, samoten tytär ynnä.
Mut tuo mittava poika se vaan veti yllehen liivit
Tul'-punaisensa ja pan' nutun kiini ja housuja nosti,
Solkesi vyön suoliinsa ja ol' siten lähtöhön valmis.

Mut tulen luo meni Aaro ja mekkonsa veti vielä
Kuumana höyryävän päällensä ja näin sanoi ynnä:
"Ystävä Pekka, nyt aika jo on minun kiittäen mennä,
Kun mua päivän ja yön talossas täten kestinnä o'ot jo;
Nyt hoviss' ehkä mä myös tavannen mies-voipia, jotka
Suosien, kuin sinäkin, hyvän nautintoon mua kutsuu,
Moista ma en nähne toki, kuin on taitava Anni
Tuo, joka syötyän' äsken jo taas mua syömähän vaati".
Lausui; ja siirtyäkseen hovihin heti sauvahan tarttui.

Estipä kuitenkin tätä mielevä Pekka ja virkkoi:
"Ei sovi seitsenkymmeniään mennä pimiässä
Jalkaisin pois talostan'; hevoiset tuvass' onpihan mulla;
Sulle se ois raskas, minullen häpeäks pitäjässä.
Parhain siis ajanet, jos poikani tuo kepeämpi
Hangella vauhtia suksiensa vakavin käsin ohjaa".
Virkkoi; ja vartomahan hyvillään tulen luo meni vanhus.

Mut upi-uhkiana'i punavehreäjuovahisessa
Nyt hamehessa ja kaulassaan isoruusuinen huivi,
Kuin kesä loistossaan, esihin tuli taitava Anni.
Lähtemähän valmis siten nyt oli tyttärenensä.
Siis kimon valjahisin välehen pani mittava Kalle,
Kaattuja kannettiin rekehen ja jo miehissä mentiin
Toivoen riemua, tanssia vaan; mut Paavopa loinen
Uunillaan nokisell' yhä oikoili säärtä ja toista;
Kylmähän viihtinyt ei tukalaan tämä lähteä matkaan;
Mut talon vahtina vaan pysyi, kun haluisemp' oli hälle
Lämpö ja rauha ja haiku ja lasten ja sirkkojen seura.

SEITSEMÄS RUNO.

Pekka nyt Annine, tyttäreneen sekä kerjääjä Aaro
Läksivät hiljakseen ajamaan, kimo kestävä eessä.
Ohjia sylkäisten sanoi kohta jo mielevä Pekka:
"Varsani vaikka hyv' on, näet, Aaro, sit' en toki raahdi
Juoksuttaa, kun on näin kuormaa, vaan jos vilu puree
Mekkoosi, niin sivallan, joten ei väli kestäne kau'an."

Mielin herkkenevin nyt vastasi rehtevä Aaro:
"Huoleti o'o, hyvä Pekka; jos oisinpä vaikk' alastonna,
Kulkuni ei työläs olis' sun ja sun vaimosi kanssa.
Kukkura-pöytä hyv' on, tupahan nälissään kuni astuu,
Turkki hyv' on viluiselle ja vuode, kun on väsyneenä;

Mut toki ihmis-suopeuteen nähden vähä on se.
Kuin iseänne te suosinehet mua o'otte ja mekkon'
Pesseet, vatsani on, kuin rumpu, ja nyt ajan herroiks,
Vieläpä holhottuna'i, jo kun o'on talon jättännä; toista
Kärsin mä kaupnngiss' sen mieroa koettaen kerran.
Maass' oli, näet, kato-vuos', pitäjiss' eläkettä jo puuttui,
Niukens' vaan talokas, nälkää näki kerjääjä. Kaupunk',
Arvelin nyt, rikas onpi ja sen tilukset lihavammat.
Aattelin näin, sekä kerjäelin edes itseni vaivoin;
Usein jalkani vanha jo astua empi ja pussi
Painoipa tyhjänäkin. Täten nälkähän nääntyen viimein
Kaupunkiin toki pääsin ja nyt nä'in ilmaiset ihmeet,
Nä'in, hyvät ystäväsen, mitä ennen en nähnyttä ollut:
Ol' talot, vaan talojen ei seuduilla niittyä, peltoa,
Tarhaa nurkalla ei, jost' ees tupakkaa olis' saanut,
Kartanot ikkunineen ylen korkeat vaan nä'in tuolla
Maalatut, uhkehimmat ulottuin rivin kirjavin eelleen,
Joidenka taas välite sadat tiet kävi ristihin rastiin.
Ol' jyry teilläki, kuin mikä myrskyn ja ukkosen pauhu;
Vier' nelipyöräis-rattahita'i hopehin silatuita,
Korkeita, kuin huoneet: ravurein kaviot sekä ruoskain
Läikinä, kutsien ärjy ja pyörien jyskinä täytti
Ilman ja kai tärähtel' seinät sekä ikkunat ynnä.
Mut ihan huoleti vaan päivää menettäin huvituksiin
Vallat kullan-hohtehiset niiss' istuipa kussa'i,
Niinkuin perhot loisteliaat yli kukkien väikkyy,
Niitä kun heiluttaa päivän säteniss' suvi-tuuli.
Arkana syrjässä vaan mekollan' minä seiniä viistin
Seisattuen tervehtimähän avo-päin useasti,
Vaikka sit' ei havainnut kukahan: meni vaan edellensä.
Noin kenenkään näkemättä jo aukiampaan tulin paikkaan
Paasilla laskemahan, talot ylpiät ympärillänsä.
Keskeytettyä käyntini nyt suloisin muka turvin
Kaikkia kummeksin käsivarteni ristihin lyöden.
Kartano, kuin kylä, laaja ja korkea, kuin mikä vuori,
Loist' erittäin. Tätä katsella nyt en voinunna kyllin;
Jättien, näet, rakennus oli tuo, ei ihmisienpä.
Mut oli mies lähellän', joka ahkerahan lakais' siinä
Tietä ja luudallaan kasoihin lo'an lykkäsi runsaan;
Hältä mä tietoja nyt saadakseni näin kysyin viimein:
'Ystävä, kuuleppas, tuo kirkkoko vai kuningasten
Uhkea on rakennus; hämillen koko mieleni joutuu'.
Noin sanoin, mut vaiken' tämä vaan sekä huulia purren
Virnistel' muho-suin, paha, näet, oli mielessä vehkeys;
Sillä, kun nyt takaisin minä käänsime katselemaan taas,
Painoi se het' luudan ropakkoon sekä löi mua selkään
Ilkeästi ryvettäin lika-läntillä mekkoni pestyn.
Murheissan' menin pois, riitaa kun en tahtonna alkaa,
Arkana, kuin kylän kukko, ku vieraalla tunkioll' onpi;
Mut kovemp' ottelu kohtapa nous': pojan-ärmätti muu'an
Musta ja nälkäynyt näki lyönnin ja nauruhun suureen
Purskah'en löi yhteen kätensä sekä vilhuvin silmin
Reuhastellen jo huus' tähän kumppania'i ilhonsa.
Het' melu kuuluiki sieltä ja täält': avo-jalkaiset nulkit
Paikalle ees karittel' lo'an roiskuvan vallassa, mut kun
Mun näkivät, ilon-vimmassaan jaloin viippovin hyppi.
Yks' tuli rohkeammin esihin nykäisten mua mekkoon,
Toinen uhkasi potkien vaan, kuin varsa, ja kolmas
Polvia läppäsi taas hokien ivajaarehitansa,
Kunneikka ehtimiseen tuo pyörivä parvi jo karttui
Julkeammin läheten paetaksehen taas. Häpeästä
Suuttun'na syöksin mä nyt kiroellen sinne ja tänne.
Yhden viekoittelin viimein käsihini ja heitin
Joukkohon kaataen sillä jo toisenkin, kuten keilan;

Mut molemmat, ne kun kourasin taas, kuritin käsin raskain.
Kiljuen sätki ne koipia, vaan toiset hätä-huudoin
Juoksi ja taas enentyi väki; kaks' sapel'-niekkoa miestä
Kiini mun otti ja vei väliss' sitten riekkuvan kansan
Pitkin tietä jo pois sekä vankeuteen minun heitti.
Mutta kun itseni vankina nä'in sekä ov' sulettiin jo,
Mieleni karvastui ja nyt itkemähän alas istuin,
Helytynnä aatellen, mikä kunnian mies olin ennen,
Helytynnä aatellen, miten harmaja-päänä mä nyt taas
Vankina vankien kanssa' taivaan valon puutteessa istuin.
Haikehin itkin kyynelin, mut kupehellani siinä
Kahle-jalkoa kaks' älykästäki penkillä loikoi
Hilpeinä kuiskaellen vehkeist' omistaan sekä muiden.
Kau'an ne ei suvainneet suruan', mut äkkiä noituin
Tiuskasi mulle; ja näin sanoin katkerin äyhkäsi toinen:
'Kirkon rosvo, nyt ääntäsi noin elä sorra, se että
Sois hyvin, laulun-neuvoja kun lyö tahtia selkääs
Nuottia neljäänkymmenehen pariin pitäessäs'.
Noin sanoi tuo; heti puuttuipa myös puhumaan toverinsa:
'Harmaja-parta, jos et menesty, kukapas sua kutsui!
Lempo! kun on katoton maan-kulkija vaan, se jo viimein
Tänne tunkepi häirittämään asunnossahan miestä'.
Mointa ne nyt puheskel' sekä muutaki viel' yhenlaista,
Pilkaten pitkin päiveä noin mua herkeämättä.
Mut rist'-ikkunan illalla kun loven aurinko jätti,
Vangin-vartijakin tuli sinne ja ratkasi riidan.
Meille se toi ruuaks vadin lientä ja penkille jätti
Leipeä luokse, ja tarkastel' jalan-kahleita sitten,
Josko ne ol' ehjät, sekä löi vasarallaki niihin.
Kaikki kun täydelleen taas tehtynä ol', meni sieltä
Tuimana, mut mua käsk' nyt syömähän, viel' lisätenki:
'Karhun-kallo, jo syö sekä suolahite, janos sitte
Kuukauden vesi-leivällä ehkä sä sammumahan saat!'
Virkkoi, ja taas telkes' oven. Nyt hädässän' heti tartuin
Ruokahan vatsaa näin varustaakseni paastohon tuohon.
Paljo tok' ei jäänyt osallen', näet, tultua toisten.
Kuin sudet nälkähiset, piakkoon vadin pohja jo nähtiin.
Mutta kun syönnä ol' ne ja luita ma yksinnä järsin,
Hiljaa kuiskaten nuo piti tuumia suuria hetken
Keskenähän; yht'äkkiä kun molemmatpa jo karkas'
Päälleni veitsiä välkkyviään kohottain sekä virkkoi:
'Jos sinä vaan huudat, povessas nämä on; vala tee siis
Vai'eta, yöllä me kun pakenemme, sä jos tah'ot elää'.
Näille mä vastasin nyt sydämessäni taas ilo, toivo:
'Piipullista ma en panisi tupakkaa älystänne,
Veikot! Tarvekko vankia on pakoittaa valoin, veitsin
Ve'estä ja leivästään vapahtajinahan ihmisen muonaan?
Vannon ma ilmi tok' ei teit' antaa, mut avittaa vaan'.
Noin sanoin; nyt nämä jätti jo mun sekä viiloja otti
Kätköistään, kuluttaa niill' alkaen rautoja jalkain.
Joutunut ei toki työ, hiki miehist' tippui ja vahva
Kahle se hangata kest', kulutettu jo vaikk' oli ennen.
Nyt molempaa vuoroin minä auttelin vaan ilo-mielin
Pyrkien pois, ja kun voitettiin sydän-yöllä jo raudat,
Jalkoja irtahitaan ihastuksissa heitteli miehet.
Kohta ne hirrenkin seinästä jo leikatun otti,
Vahdilta jonk' oli piiloittanut tilan pöyhteä pahna;
Mut sen saatua pois, aukost' iloin ryömimme kaikki.
Kiirehin kaupungin perillen nyt hiipien päästiin,
Äkkiä kun pysähtyi tovereistani toinen ja virkkoi:
'Ystävät, ei meidän sovi nyt jänisten tavoin juosta
Metsään arkoina pois, vaan mielen' on ensinnä koettaa
Lukkoja porvarien varustaaksemme tarpeita matkaan'.
Lausui; ja toinen myöns' asian. Minun mieleni ol' taas

Tien' vaeltaa viatonna ja siis hyvästin jätin hartaan.
Kyynele-silmänä pois kepehin jaloin erkanin niistä;
Mut nämä rosvomahan lähi-kartanoihin meni kohta, —
Näin, hyvät ystävät, tuo kävi kaupunki-retkeni; mointa
En omin ehtoini tee enähän, ja mi pakko mun onkaan?
Kirkossa, näet, mua vaikka jo tunnus-merkittihinki
Käskyllä, kun tavataan, mua vankina jällehen tuoda,
Ei kukahun ahistaa raahdi toki Aaroa vanhaa,
Mieluhisempi kun on tuo hilpeä polskani heille,
Kuin näh'ä kyyneliän' sekä voivottamistani kuulla".

Moisia kertoi se nyt älykäs tuo Aaro; ja kaikki
Mielellään sitä kuul'. Hevonenpaki hölkkäen eistyi,
Kunnes kartano-ahtehen alla jo oltihin kohta.
Täss' alas hyppäsi Pekka ja re'en ohell' astuen lykki
Ees sitä ynnä ja ohjaksill' oron löi kupehille;
Hyvää vauhtia siirtyipäkin reki porstuan eteen.
Nyt ilokseen näkivät pitojen siell' alkuhan päässeen,
Auringon tapahan valo aukkojen höyryte loisti,
Ov' tuvan ol' selillänsä ja polskan pauhina sieltä
Tunk' ulos, niinkuin myrsky, ja porstuan myös ison täytti.

Taitava Anni jo het' sisähän meni tyttärenensä;
Sinne siirsihe Aaroki, mut kimon mielevä Pekka,
Piehtaroitettuaan sitä, reen sepihin sitoi kiini.
Uljaana hirnuellen hevoisten seass' outojen söi se
Heiniä re'estähän nyt kurittain kavioll' lähintänsä,
Jos tämä sen muonaa nenäkkäämmin haisteli joskus;
Mut tupahan meni pois sen herra jo Pekkaki viimein.

KAHDEKSAS RUNO.

Kerroppas, runo, taas, mitä kaikkia mielevä Pekka
Nyt tuvass' sai nähdä, kun jäi hämissään oven suulle.
Polskaa tiuhoa tansittiin parin kaksinni toista,
Naiset kieppuen keikkehin päin sekä vilhuvun silmin,
Mies-väki niskoin nuortehin taas yhä katsoen alhaa.
Nää nyt tanssia hoit', erittäin toki Matti, ku Heddaa
Pyörittä suottaellen, samoin Annia kunniallista,
Kun suki pelmannit jouh'kielis-viulua kahta
Penkillä tuolla ja harppujen ään' tähän vieläki sointui.
Yksinnä pöydemmäks oli istuunut Sakar' äijä
Uljaana, kuin kuningas, kä'et ristikkäin yli rinnan,
Tanssia tarkastain, kun vaan ei estännä tuoppi.
Vastassa arvokkaan paikkaa tätä taas tulen eessä
Lämmittäimässä seisoi nyt Aaro ja vanha Rebekka.
Reilaan Aaropa juur' pani harppua, mutta Rebekka
Nuokkuen kirjavataan kissaa silittel' sylissänsä,
Ryssä kun taas älykäs punapöyheäpartainen Ontro
Huus' hälinässä ja pois nuo tanssijat eestähän väisti;
Kaks levollen, näet, kumppaniaan oli alle jo penkin
Kantanna hän, nyt kolmattakin sylissään piti vaivoin.
Tää, vaikk' ei ky'ennyt jaloin notkuvun liikkua enään,
Vastahan vaan tenien iloisaa halus' hyppyä koettaa.
Viimein, vaikk' yhä tuustaeltiin, toki laahasi Ontro
Tuskalla tunkien ees hänen penkille pois tilavalle. —
Mointa nyt ihmeekseen nähdä sai mielevä Pekka,
Kunnian-saavana kun sioittuipa jo äärehen pöydän.
Aaro kun lämmittäinnä nyt ol' sekä korjanna harpun,
Istumahan meni penkillen peli-mannien viereen;

Mut heti tultua sen puhuttel' sitä rehtevä Antti
Harmilla viulua kihnaten, kun ei tanssihin päässyt:
"Jos, kuten harppuakin, samoin viulua soittaisit, ehkä
Nuorempi sais vähäsen toki tanssissa'i iloitella.
Mut kuin seinällä tuo väre-kantele, o'ot sä ja tuskin
Tahtia voit johtaa, minä jos sit' en viululla ohjaa".

Nyt hymyilyn suutaan veti mieltien kerjääjä Aaro,
Korvan-taustahan raapi ja puol'-hämin vastasi sitte?
"Tokkohan vanhoillan' minä, kenties, viel' yh'en polskan
Muistanen, vaikk' ei o'o roka käessäni kaukahan ollut".
Virkkoi, ja kun viulun nyt sai, typeräks muka teikse.

Koetteeks soitti hän vaan hiljaa; mut kohta jo täyden
Sai säveleen, tah'it taajahan vier', roka lentävä kielet
Pakkosi ääntämähän; yht'-aikaa kaikui ne kaikki,
Paasi ja altti, tenuori ja vintti: nyt ammottaenpas
Kumppani viulun mykkänä laski; mut yltyipä raivoon
Intoki tanssivien. Hiki kaikkien poskite juoksi,
Lens' pärehet pihdeistä ja tuolia, penkkiä kaatui,
Huudot lankeavain, tah'in polku ja nauru ja haiku
Kiehtosi ylt'-ylitse sekä huojuva lattia ryski.

Vanha Rebekkaki, vaikk' oli pankolle tunkeununna,
Vauhdissa kolhauksen sai, ett' oli langeta maahan:
Ohkaen siksipä pois vetihe likemmäks oven suuta.

Mut sydämessähän tunsi jo säälin mielevä Pekka,
Kun näki nyt, vanhaa miten kaikkien hylkynä piettiin;
Jättäen siis oluen sitä haastattamaan meni kohta:
"Tässä, Rebekka, mit' auttaapi nyt suru tuo sekä nurku?
Joudu, ja het' talutan sinut turvihin pois ylä-pöydän!"

Siihen vastasi taas tuo ontuva, rampa Rebekka:
"Ei, hyvä Pekka, se ei sovi; soppehen vaan menen piiloon;
Paitse hautoa tuo on huonolle myös sopivinki.
Kuin tois-vuotinen leht' puun puhkenevan, lakastunna
Tääll' asun nuorien kanss', elo joiden on riemu ja tanssi.
Oi, joka luo muiden jopa pääsisi turpehen alle!"

Virkkoi, ja itkeä nyt tihuttel'. Ja kun arvoisa herra,
Juur' joka riemua katsomahan tupahan oli tullut,
Mielin herkkevin sanat kuuli ne, alkoi jo hänkin:
"Moint' elä mieti, Rebekka, ja hautah'an viel' elä toivo!
Näet, kuka, kun tuvass' et enähän tilavassa sä liiku,
Piikoja rukkiin, kankahasen herättäis, kuka kissaa
Hempisi, ken pitäisi kanoista'i munineen yhä huolta?
Silmäsi nosta ja näe, miten vanhus Aaroki tuolla
Viulua vinguttaa hikoen, mut tyytyvin mielin;
Niinkuin harppua soittaissaan käräjill' oli tuonnoin,
Onpa se vieläki sortamaton i'än, huolien suhteen.
Virkeenä sen käsi-vars' lentää, hevin liikkuupi sormet,
Loistaen tyyninä silmätkin, kuten taivahan tähdet;
Käy samoin turvin, Rebekka, sä myös suru-päiviä vastaan".
Lausui, ja ta'a pöydän varoten talus' eukon ja tuo nyt
Ynseenä kunniastaan nurun unhotti kohta ja sitte
Nuojuen vaan hiljaa yhä nuoria, vanhoja siunas'.

Mutta kun polska jo loppui ja vaikeni harppu ja viulut,
Nyhkäsi Annipa het' takin helmahan mielevätänsä
Miestä ja vei nurkkaan, sala-myhkeä siellä sen kanssa
Kotvasen haastoi ja korvahan nyt täten kuiskasi hälle:

"Etköhän sais toimeen, Sakar' että jo Pyylahen vanhus
Nyt vävyllään tulevalle ja lemmikki-tyttärellensä
Puheen neuvovan, kuin isän on, pitäisi, jota aina
Syvään kätkisivät mieleen sekä noutasivatkin.

Oi' isien tapa, miehellen ne kun tyttären antoi,
Lausua myös sanat armahiset varokkeeks molemmille;
Nääpä nyt ei koskaan unohuttanna neuvoja sitte,
Mutta ne kihlaus-muistona vaan yhä seurasi heitä.
Nuorten vuoksi ja vierahiden puhua hänen täytyy,
Että ne kihlahiset näkisi toki juhllisemmat".

Hiljaa vastasi taas hänellen tuo mielevä Pekka:
"Saada toivosi nyt toimeen ei viel' ole aika;
On sitä luontoa, näet, Sakar', että, kun alkaapi juonti,
Rauhassa ryyppäellä tahtoo se ja vastaapi tuskin;
Mut olut elvyttävät vähäsen kun on saanunna päästää
Vaun ukon kiel'-sitehet, puhe säästämä runsaana pulppuu,
Niinkuin kuplat kuohuvien purojen kevähällä.
Ei lähesty kenkään, jonk' ei sitä täytyne kuulla,
Kun tarinoi tahi nuoriakin varoittaa, ojentaapi;
Paikalla vaihtaisi mielellään, väliä'i iloll' antais,
Jos siten sais hänen suun puhuvansa ja viisautensa;
Maltaen siis odota vähäsen, ja se kyllä jo väleen
Täyttääpi toivosi itsestään Sakar' rehtevä äijä.
Näetsen, jo selkeepi otsa ja suu olueen hymyääpi,
Sorsan mielellä tuon, joka salmien ve'ess' sukeltaapi,
Kas, miten istuu jo, kuin sade-kuurost' elpyvä niitty.
Sun toki nyt paras on hupaisaa jotakin pakinoida
Taikkaki nuoria pois minettiin säveään kehoitella;
Mun se on taas antaa Sakar' äijälle ääntä ja kieltä".

Lausui; ja Annan tyydytetyn heti heittäen otti
Haarikon pöydältä nyt tilavalta ja ystävätänsä
Pyylahen kunniallist' isäntää puhutte' hymy-huulin:
"Juokaammepas, Sakar', yhdessä viel' iloiten, kuten ennen
Mielin turvallisin joimme, kovemp' ehk' oli aika;
On pysymättömän ihmisen, näet, iloita sopivinki
Hilpeän laill' oravan, joka kaarnallaan murealla
Aallolta aallollen purjehtiipi toivoen rantaan!"

Virkkoi, ja joi; samoin kannuansa Sakar' äijäki nosti
Vaahtovataan halu-juomalla noin elähyttäen mieltään:
Mut hyvillään sitten toverillehen vastasi ynnä:
"Syyst' ilonin tosin nyt; niinkuin valo tai terä silmän,
Kallis on, näet, isällen joka onni, ku kohtaapi lasta".

Noin puhuen ne jo kuul', kuin viuluja taas viritettiin,
Nähden, lattialla'i miten säyseä mointui minetti.
Mut Pekan nyt seuraan moni liittyipä äärehen pöydän,
Tanssihin kun halu ei vetänyt, vaan ennemmin olveen
Mantohiseen, huvi-jutteluihin sekä laskuhun leikin;
Paitse muitapa myös meni räälleä-kiittävä Ontro.

Kohta jo saattaakseen hämilleen sitä nyt sanoi Pekka:
"Tanssin-taitava vel', miks et sinä hyppele? kenties
Pelkääät neitojen niin lumovan sinun mielesi harmiks
Vaimosi, tuonne ku jäi Arkangelihin varakkaasen,
Että ne huivin viekoittelis' laukustasi lahjaks".

Virkkoi, ja vaikeni; mut punapöyheäpartainen Ontro
Istuen nyt lähemmä käsihin sen tarttui ja lausui:
"Tuota ma en pelkää, hyvä Pekka, ja mielihaluin kyllä
Tanssisin muiden kanssa', sill' laulu ja tanssi on oiva;
Neitoa vaan hevin en minä löydä, jok' ei mua hylkää.
Leppehin jos silmin käden tarjoankin, pakenee se
Partaani kammoen vaan nauraa sekä muut hänen kanssaan.
Ei kukahan älyä vieraall' olevan sydämen myös,
Miss' surun tai ilon voi herättää lähimmäisien käytös.
Jos sinä tahtoisit ees, veli, toivoni kuulla ja täyttää,
Niin selitä minullen tila, sääty ja nim' moniainen,

Tanssissa jotka ma nyt huomaan Matin juhvana tässä.
Ensinnä, ken se on tuo niin mahtava, muhkea muori,
Tuoll' etu-päässä ku keinuelee, satamaan kuten laiva,
Tahtia mittaa ja hyppisin vaan hamettaan ylentääpi?
Nuorten ja vanhojen, näet, minust' on jalo tuo esimerkki".

Vastasi nyt hällen hyvillänsä mielevä Pekka:
"Anni se on, ei kenkähän muu, minun vaimoni kallis,
Vuosien vuoroellessa ku hoitanut on talouttan'
Tarkoin ja poikia, tyttäriä'i kyll' lahjonna mulle.
Mies, joka hänt' ylistää, mua myös ylistääpi se ynnä".

Alkoipa taas puhua tuo räämeä kiittävä Ontro:
"Onnellisna ma sun pidin ennen jo, ystävä Pekka,
Ollen sä reima ja lystillinen sekä kunnioitettu:
Kolmestippa nyt onnelias olet, kun tämänmoisen
Saanunna o'ot muorin; näet, taivaast' on hyvä kaikki.
Nyt sano myös, kuka on tuo varteva, pulskea poika,
Parhaallaan joka kievoittelee nyt sieveä Heddaa?
Uljaana sarkais-tankissa käypi se, kuin oro virma,
Nurmella toisien kanssa' se kun harjaa pöyheätänsä
Urheasti ravistaa sekä hirnuupi innossa lemmen".

Vastasi jällehen nyt hänellen tuo mielevä Pekka:
"Armas poikani Kalle se on: miten luontuu se vaste'es,
Antaja vaan tietää: käsiss' sen tämän olkohon onni".

Virkkoi jo kohdakkoon taas räämeä-kiittävä Ontro:
"Niinkuin viljelijä'i panemaansa hoitaapi puuta
Vartt' yhä katsoen korkeenevaa sekä toivossa kastaa,
Niin isä lastaan myös hoitaa: nuor' vaan ajatelkoon,
Kuinka se huolet maksaisi sen ilon antaen niistä.
Täällä on vieläki kaks, joit' ynnä mä tuntea toivon —
Riipeä poika, ja neit' sulo tuo, somasti jota johtaa?
Kaunis on poika, ja neit' Hedan rinnalle käy parahittain".

Vastasi taas hällen nyt mielevä Pekka ja lausui:
"Rengin siinä sä näet nopean sekä ahkeran Antin;
Pyylahelt' onpi se tään Sakarin jalomielisen poika.
Riipeä jos se nyt on mielestäsi tanssiessansa,
Kaksinkertaisesti sä kiittäisit intoa senpä,
Jos näkisit, miten uutterahan isän soita se raataa
Murtaen kuusen juurtunehen ylös, kuin mikä karhu.
Neit' taas, järkevä ystävä, tuo tytär on esikoinen
Annin ja mun; taloamme se, näet, sekä pieniä hoitaa
Vaivoja noin äidin keventäin, kuten tyttären onkin".

Mielin heltyvin nyt sanoi räämeä kiittävä Ontro:
"Oi, sua onnelias! joka arvossa pi'ettynä saat vaan
Istua tuttujuen kanssa' samomattasi outoja maita.
Tyynenä katselet täällä sä vaimoa uskollisinta,
Lapsia sieviä myös, kukan taimia kuin puron luona,
Kaukana kun toinen isänmaasta ja luot' omiensa
Käy yhä ympäri hylkynä, kuin mikä tolkuton pulma".
Virkkoi, ja itkeä nyyhkyttel': valui poskite ynnä
Helmiä kirkkahita'i sekä kasteli pöyheän parran.
Mut sulo, kuin mesi, juoks' hänen suonissansa jo kaipaues;
Muistipa, näet, kotonsa, meren jäisen muistipa rannat,
Wienan joen, etenkin Arkangelin tuon kama-rikkaan,
Vaimoansa samoin aattelipas joka huokael' yksin
Toimissa tai päivän tahi yö-levollaan useasti,
Entäpä hentoakin poikaa, joka jäi etähälle
Sinne, viel' isänsä nimeä! hymy-suin löperrellen.

YHDEKSÄS RUNO.

Ontron räameä-kiittävän tuo surun haikea tunne
Nost' useassapa vilvoittavan sulon kyynele-nautteen.
Niin sinunkin silmäs vesihin kävi, mielevä Pekka,
Milloin ne sattuivat Annihin vaan hyvänsuopahan vaimoosi
Poikaasi vartevahan tahi tyttärehen siveäsi,
Miel'-hyvin muistaessas, miten Metsolass' yhtenä kaikki
Rauhassa ain' asui, kuin linnun pojat nuo pesässänsä.

Kumpiki itki ne niin ilon, kuin surun kyyneliä'i nyt,
Siinä kun ol'tta ne joi sekä pitkä jo loppui minetti
Harpun ja viulujen myös surinan lakatessaki ynnä.

Nyt jopa korkeanaan nous' Pyylahenkin Sakar' äijä
Kunnia-paikaltaan ison pöydän tuoll' ylä-päässä
Askelin astuen miehevin ees tosissaan tuvan keskeen.
Kaikki nyt ällistyi silmät heti äijähän käänsi;
Ol' näöltään, näet, kuin ukon-pilvi, jok' äärellä taivaan
Liikkuupi ruskoin hehkuvin, mut vilistää värin ilman.
Sitte se seisattuu uhaten: nuol' kahlehen murtaa
Nyt jylinäll' läpi runsahimman välähtäin sade-kuuron;
Mut maamies pelästyy, taivaan kun katsoopi uhkaa,
Vaan iloitseepakin ynnä, kun pelto jo nääntyvä virkoo.
Moisena nyt Sakar arvellen käänsiin vävyhynsä
Arvolliseen sekä tyttärehen, kun tuoll' liketysten
Lemmen kuiskua nuo pitivät lavitsall' lavealla.
Kiirehin nousi ne nyt ylös, kun näki luotuvan äijän,
Kuuntelemaan, mitä käskyä hän oli antava heille.

Mut hänen huulillaan koputtel' puhe mietitty nyt jo
Pyrkien ilmi ja hän kätehen Matin tarttui ja ynnä
Tyttäreensä sekä vaitia vaat' täten lausuen sitte:
"Kyllä on tanssikin aikanaan hyvä: tuota en moiti,
En myös leikkiäkään, kun käypi se vaan siveästi;
Aina tok' ei kuulla kuluess' ajan vaihtelevaisen
Viulujen, harppujen äänt', iloiseen joka polskahan kutsuu;
Riemuakaan liiaks satoisaan ei maahamme vuoda
Voidakseen yhä lahjoillaan elähyttelevillä
Ihmis-henkeä suosittaa sekä leikkihin kääntää:
On siis hyödyttävää ajoissaan vähän tottakai kuulla.
Yksinpä hoippuva laps' hyvin tietääpi neuvomattakkin
Nauttia onneansa sekä leikissä viihtyä aina;
Mut toden aikana taas, toimet jo kun on tukalammat,
Turvin ne tehdä vaan erottain, mik' on oikea, nurja,
Siihenpä harjoittaa sinut täytyypi maailman seikkain
Vaihtelevain tahi johdattaa enemmän kokeneiden.
Sentähen on hyvä myös vanhan varoituksia kuulla.
Ensinnä, Matti, se pa'a mielees, mitä neuvoopi tässä
Nyt kuus'-kymmeniäs, minä, kolme-kymmeniäälle:
*'Elkөөn turvasi vaan itäkö sinun viljely-maillas,
Niin vahinkoo sure, kuin kalun saadessas iloitsitki,
Viimein vaimosi kanssa', kuin silmäsi, oikeuteen käy!'*
Halvoilta mielestäs näyttää tosin nää sanat oivat,
Lapsien ain' isiltään perimät, vaan niist' talon onni
Tok', kuten kukkia niitystä'i meheväst' yleneepi.
Näet, mitä vaan sinull' on, mitä ihmis-käellä on koottu,
Sillä on myös vihamies, kova onni: jo loistavan peltos
Halla ja ra'e hävittää, metsän peto karjasi raastaa.
Vaihtua onnesi voi samoin, kuin katoaa kevät-lumikin,
Jos perä ei vakaisempi sen oo, kuin maallinen rikkaus.
Mut vahingon jos kärsiä saat, niin muista, mik' ennen
Riemu sun ol' nyt hukkunehesta ja tappio arvaa
Sen mukahan, ja sä et harmaaks sure päätäsi suinkaan;

Niinkuin varpuinen, näet, pesän vuosittain isontaapi,
Niin halull' ihminen myös enentää taloutta, ja ennen
Hankkima epä sen arvoinen oo, kuin saamaton vielä.
Mut vaimollesi lempeä oo, väkevän kuten sopii,
Muistaen aina, mi heikosta'i etu suuri tok' onpi,
Kun sitä miellyttää työhön koetat säveästi.
Niin sanon nyt sinullen, ja on niin talolleen hyvä vaimo,
Vanne kuin tämä on, joka pitääpi tuoppia ko'ossa;
Heikko se on nä'öltään, edultaan tosin vieno ja halpa,
Mut sitä särkeä koetteleppas: heti hajoopi tuoppi,
Uurteist' uurtehet irtautuu, ja sun olves on mennyt.
Sentähen vaimosi kanss', kuin silmäsi, oikeuteen käy.
Mut sinullen jälleen puhua tah'on, järkevä Hedda,
Niinkuin ennen jo o'on toden neuvoja mieleesi pannut
Siit' ajoin, kuin äitis varoitus-puhe lempeä vaikes',
Jolloinka huol' iso lapsistan' jäi mulle jo yksin.
Usein o'on sanonut, hauraan miten vaimon on aina
Tottuminen niin kärsimähän, kuin myöntämähänki:
Mennä, näet, mukihin sen on arpa, mut ei havaitse hän
Pakkoa myöntäessään, sen vaan vihoissaan havaitseepi.
Katso, sen sanon nyt ja sen luulenki saavasi koettaa,
Kerta kun käyt elämään Matin vaimona seuraten häntä:
Ei sido kenkähän muu rauhaa, kuin vaan talon vaimo.
Joskus suopeakin mies suuttuu ja kostaapi hälle
Naapurin sättimiset sekä palvelijain hitauden.
Mut se on nyt vaimon asettaa tämä kiivaus hiljaa.
Ääneti kuulkohon nurkua sen siks, kuin viha tyyntyy,
Niinkuin koivuki latvaltaan raju-ilmana taipuu
Malttaen iltahan, kun levollen haluaapi jo myrskyt.
Het' tätä noin kaduttaa kova kai, vihoissaan mitä virkkoi,
Jos äkä'yttävä vastaus ei äristä hänen mieltään,
Muuta kun ei toivo, hyvän kuin hyväll' lempeenä maksaa.
Niin sulo rauhapa varmistuu, sopu kasvaa, ja vaimo
Mielihyvin heittä'ytyy käden turvihin tuon väkevämmän;
Itse mies ihastuu hänehen ja, jos siks tulis', hengen
Antaisi eest' armaan, samoin kuin tuo urhea koira
Suttaki vastahan seisattuu tukemaan elukoita
Valmiina taistelemaan, vaikk' uhkaapi kuolema häntä.
Mut se, ku varsinkin tuottaa tääll' ihmisen onnen,
Rauhallisen avion, sovun, lohdun ja tyytyvän mielen,
Hurskaus on, hyvehestä jok' ei saa koskahan kyllää.
Varjele, nuor' pari, tuo, yhä siin' elä vaan sekä liiku.
On lepo, näet, hurskaan, kuin kankahan juurtunut honka,
Vankka ja turvaise; ei luja myrskyn eessä se notku:
Yksin voiminki jos useat kokisi sitä kaata,
Ei hevin käy; kädet tottunehet, iskut ravakimmat,
Päiväki pitkä ja myös teräs-kirveet on tähän tarpeen".
Siihenpä Pyylahen nyt Sakarin varoitus-puhe loppui.

Kohta jo nähdä sai, miten nyt mykät toisien huulet
Aukeni kiittämähän hänen noin helevää puhettansa.
Mut lähimmällehen myös hiljaa moni kuiskasi korvaan:
"Oi, jos niin, kuten nyt, Sakar' aamust' iltahan joisi,
Kylläpä viisas, viisauteen joka mieltyypi, tarjois".
Näin ne kun kuiskasivat ihastuin puhe-lahjahan tuohon,
Pois Sakar' rehtava istumahan meni nyt sijallensa
Pöydän päähän jo taas, johon kulmassa yhtyyppi penkit.
Ei toki tyhjentää maljaa unohuttanna tuossa
Onneks viel' omien pysyväksi ja kieltähän käyttää
Toimen niin asioiss' omissaan, kuten ynnäki muiden,
Paljo kun, näet, elämäss' oli hän kokenut sekä nähnyt.

Mut vaan Aarohon rehtevähän, joka laskenna viulun
Penkillen ol' ja nyt otsastaan hi'en huoleti pyyhki,
Kääns' yhäti silmät Komisarjus arvoisa herra.

Niin älykäs tämä mielistyi hänehen, lähes että
Rengistään parahast' ois luopua tahtonut ennen,
Kuin i'äkkään nyt laskea pois talostaan. Olut-tuopin
Vaahtovan toi viimein sekä tarjosi hälle ja lausui:
"Aaro, jo virkistäi, kuten polskasi ansainna onkin,
Niinkuin hongassa pohjainen, näet, kohis' soittosi aivan:
Sitten kerjääjä-sauvasi voit tulehenki jo heittää.
Ystävä, tääll' elä vaan nyt vanhoillas surutonna,
Syöttiä onkia saat, kesäll' aina kun koukkuja lasken,
Ajaa pois siat pellostan', kanat istutti-maastan'.
Olkoon tuo kesä-työnäsi; mut kovemman koko talven
Suussasi piippu sä saat tuvass' istua verkkoja mulle
Vaan kutoen, samoin parsien myös rysiän' sekä nuottaan''.

Mielin herkkenevin nyt haarikon ottipa Aaro
Niin ylentäin muodon, ett' tuskinpa paisuva kyynel
Vieriä saattoi, ja vastasi het' ihastuin: "Minä kiitän
Nyt Jumalaa, tyköhönne ku vei minut, arvoisa herra!
Paljo jo o'on kokenut, pahin ol' toki harmaja-päänä
Kulkea ympäri, kuin ilmass' ajelehtava pilvi,
Paikkaa tietämättä, levon missä mä harrotun saanen.
Usein kulkiessan' pitäjissä mä tieltäni katsoin
Kirkon-tarhoja kohti ja aattelin näin suru-mielin:
'Kurjimmallaki, näet, kyläss', Aaro, min nyt läpi astut,
Turva ja linna tok' on sisäll' aidan rauhovan tuolla;
Sun vaan pääs väsynyt mihin kerran on vaipuva, etpä
Tiedä, ja jäät vieraaks elämän taloss' aina ja kuolon'.
Aattelin näin, hyvä, arvoisa herra, ja eelleni riensin.
Nyt olen onnelias, eläessä kun on koto mulla'i,
Kuollessan' koto myös, jollen joku ystävä taukoo
Lausuen: 'tässä se talletahan hovin Aaromme vanha.
Lampi nyt ei enähän sen huomen-virsiä kai'u,
Ei tupa harppuakaan, rauhaan kuni nukkui jo äijä'."
Virkkoi, ja itk' iloissaan sekä vaahtavan joi oluensa.

Näin nämä juttelivat, mut vartoen kuunteli muut vaan.
Sitte jo taas toimeen asetettihin hilpeä tanssi,
Ollen köyhä ja rikkakin nyt ylen miel'-hyvillänsä;
Viuluja, näet, ei puuttunnakaan, ei hyrryä harppuin,
Eikä minettiä, polskoja, ei pakinoita ja ol'tta,
Siellä kun vietettiin yö-kaus' jahin onnea oivaa,
Niin myös lempivien nopeaa tätä kihlaus-juhlaa.

Viiteselitykset:

[1] Ingman: 1853 vuoden, Litteraturbladissa siv. 7 ja seur.

Lönnrot: 1855 v. Suomikirjassa s. 271 ja seur.

Ahlqvist: Suomalaisessa Runous-opissaan, s. 90 ja seur.

Genetz: 1873 v, Koitar-Albumissa, s. 162 ja seur.

[2] Genetz sivu 163.

[3] Ingman, sivu 8, a).

[4] Vrt. Lönnrot s. 274.

[5] Lönnrot, sivu 273 alh.

[6] Tämä sääntö, vaikka kohta säästäen käytettynä, on varmaan uutuutensa vuoksi saava monta vastustajaa; vaan eihän se vanhoillaan olemineenkaan aina kelpaa, jos on mieli edistyä. Pankoon vaan jokainen kuusimitan käyttäjä kortensa kokoon, ja luulisin niitä perkamalla viimeinki tulevamme selville.

[7] Ahlqvist, § 66, 7.

[8] F. Kollan, Finsk Språklära, § 103. Anm. 3.

[9] Ahlqvist, § 27. 1, 2.

[10] Sivu 170, 4, Vrt. Ahlqvist § 66, 6.

[11] Genetz. sivu 169, r. 21 ylh. ja 171, 6.

End of Project Gutenberg's Hirven-hiihtäjät, by Johan Ludvig Runeberg

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HIRVEN-HIIHTÄJÄT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its

attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.